

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
ADLIYA VAZIRLIGI HUZURIDAGI
YURIDIK KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH
VA MALAKASINI OSHIRISH INSTITUTI**

M.O. YOQUBJONOV

ADLIYA – 2030

O‘quv-uslubiy qo‘llanma

Toshkent – 2025

UDK : 342.55(07)(575.1)
UO‘K
KBK
Y

O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti O‘quv-uslubiy kengashida muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan. (2025-yil 1-avgustdagi 1-son bayonnomasi)

Yoqubjonov M.O.

Adliya – 2030. O‘quv-uslubiy qo‘llanma. M.O. Yoqubjonov. – T.: “Dimal” nashriyoti, 2025-y. – 68 b.

Taqrizchilar:

–Toshkent davlat yuridik universiteti, Konstitutsiyaviy huquq kafedrasini mudiri, yuridik fanlar doktori, professor Bekov Ixtiyor Rustamovich;

–Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti Pedagoglar markazi mudiri, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (PhD), Fayziev Xayriddin Sirojiddinovich

Mazkur o‘quv-uslubiy qo‘llanma “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi va Adliya vazirligini 2030-yilga qadar rivojlantirish konsepsiyasi asosida yaratilgan bo‘lib, unda adliya organlari faoliyatini raqamlashtirish, huquqiy xizmatlarni insonparvarlik va shaffoflik tamoyillari asosida takomillashtirish masalalari keng yoritilgan, shuningdek ayrim rivojlangan davlatlar tajribasidan kelib chiqib ular faoliyatini takomillashtirish va samaradorligini oshirish yuzasidan fikr va mulohazalar yuritiladi, hududiy adliya organlarining faoliyatini ilmiy-metodik ta‘minlashga qaratilgan masalalar yoritiladi.

Mazkur o‘quv-uslubiy qo‘llanma adliya tizimi xodimlari, yuridik ta‘lim muassasalari professor-o‘qituvchilari, talaba va magistrantlar, shuningdek, huquqiy islohotlarda faol ishtirok etuvchi mutaxassislar uchun mo‘ljallangan

Ruxsatnoma

ISBN 978-9910-0000-00-3

© M.O. Yoqubjonov, 2025
© “Dimal” nashriyoti, 2025

MUNDARIJA

Kirish	5
--------------	---

I BOB. ADLIYA TIZIMI: UNING FUNKSIYALARINI AMALGA OSHIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR BILAN TRANSFORMATSIYASI

1.1. Adliya tizimi: mohiyati, funksiyalari va zamonaviy rivojlanish yo‘nalishlari	8
1.2 Sun’iy intellekt va avtomatlashtirish orqali davlat xizmatlari va huquqiy huquqiy xizmatlarni modernizatsiya qilish, huquqiy axborotga ochiqlik va yuridik savodxonlikni oshirish texnologiyalari	10

II BOB. KADRLAR SALOHIYATINI OSHIRISH VA TA’LIM INNOVATSIYALARI

2.1. Adliya tizimi xodimlari uchun kompetensiya modeli, rivojlanish indikatorlari, KPI asosida baholash	14
2.2. Yangi formatdagi o‘quv va malaka oshirish dasturlari: Masofaviy ta’lim, modul asosidagi o‘qitish, sertifikat tizimi, Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasi oshirish instituti yo‘nalishlari	15

III BOB. XORIJIY ILG‘OR TAJRIBALAR VA STRATEGIK TAKLIFLAR

3.1. Estoniya va Singapur modeli: Raqamli davlat va adliya tizimining integratsiyasi va: yuridik va davlat xizmatlarini raqamlashtirish.....	188
3.2. Fransiya AQSH va Birlashgan Arab Amirliklari (BAA) modellari	20

ILOVALAR

I.O‘quv-uslubiy materiallar

1. Testlar.....	
-----------------	--

...

2. Savollar.....
 - a. Adliya tizimi: mohiyati, funksiyalari va zamonaviy rivojlanish yo‘nalishlari
 - b. Kadrlar salohiyatini oshirish va ta’lim innovatsiyalari
 - c. Krossvord

II. Adliya 2030 Konsepsiyasiga oid normativ va idoraviy hujjatlar matni

1. O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligini 2030-yilga qadar rivojlantirish KONSEPSIYASI
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 11.09.2023 yildagi PF-158-son, “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida

KIRISH

Bugungi global o'zgarishlar fonida davlat boshqaruvi endi faqat tartibga solish, nazorat yoki buyruq berish tizimi emas – u ijtimoiy ongni, fuqarolik qadriyatlarini va texnologik taraqqiyotni uyg'unlashtiruvchi **murakkab huquqiy ekotizimga** aylanmoqda. Ayniqsa, XXI asrning uchinchi o'n yilligi bizdan nafaqat texnikaviy yondashuvlarni, balki **insoniylik, huquqiy madaniyat va axloqiy tayanchga asoslangan davlat xizmatlarini** talab qilmoqda. Shu muhitda “Adliya – 2030” konsepsiyasi O'zbekistonda adliya tizimini tubdan qayta ko'rib chiqish, uni zamonaviy dunyo bilan birgalikda harakatlana oladigan, fuqarolarga yaqin, ochiq va raqamli institutga aylantirish yo'lida strategik manifest bo'lib xizmat qilmoqda.

“Adliya – 2030” konsepsiyasi – bu nafaqat huquqiy siyosatni modernizatsiya qilish rejasi, balki **huquqiy xizmatlar transformatsiyasi, kadrlar salohiyatini oshirish, xorijiy tajriba asosida innovatsiyalarni joriy etish** kabi kompleks ustuvor yo'nalishlar jamlanmasidir. Uning asosiy tamoyillari – inson markaziy nuqtada, huquq ustuvor, davlat xizmatlari esa shaffof va intellektual bo'lishi lozim. Adliya xizmatlari endilikda faqat nazorat qilish emas, balki xizmat ko'rsatish, maslahat berish, yo'l ko'rsatish va muammoni yechish markaziga aylanishi kerak. Ayniqsa, bu jarayonda Adliya vazirligining roli markaziy o'ringa chiqmoqda. Shu boisdan, “O'zbekiston – 2030” strategiyasining tarkibiy qismi bo'lgan “Adliya – 2030” konsepsiyasi davlat xizmatlarini inson va jamiyat manfaatlariga yaqinlashtirish, huquqiy adolat, shaffoflik va texnologik yuksalishga asoslangan boshqaruv modelini yaratishni ko'zlaydi.

Bugun adliya tizimini isloh qilish haqida so'z yuritar ekanmiz, har bir xodim oldida muhim savollar turishi lozim: “Men adliya tizimini 2030 yilda qanday tasavvur qilaman? Qanday o'zgarishlar bo'lishi mumkin va ular men ishlayotgan sohaga qanday ta'sir qiladi? Zamonaviy adliya qanday bo'lishi kerak – texnologik, insonparvar, tezkor, shaffofmi? Eng muhimi – men bu o'zgarishlarga tayyormanmi? Men o'z bilim va ko'nikmalarimni yangilayapmanmi? Zamonaviy texnologiyalarni, sun'iy intellekt vositalarini, xalqaro standartlarga asoslangan yondashuvlarni qabul qilishga tayyormanmi?” Bu savollar – nafaqat ichki tahlil, balki tizimning kelajagiga ta'sir qiladigan muhim refleksiya. Chunki “Adliya – 2030” nafaqat hujjat, balki har bir xodimning o'z kasbiy yondashuvini qayta baholashi uchun imkoniyatdir.

Tizimni isloh qilish jarayoni xodimning o'zini isloh qilishi bilan bog'liq. Bugun berilgan savol – ertangi sifatli xizmatning poydevoridir.

Mazkur o'quv-uslubiy qo'llanma ana shu konsepsiyaning asosiy g'oyalari va ustuvor yo'nalishlarini amaliy ta'lim tizimiga olib kirish, uni pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish, interaktiv mashg'ulotlar orqali o'rganuvchilar kompetensiyasini oshirishga qaratilgan. Bu qo'llanma orqali adliya tizimi xodimlari, huquqshunoslar, o'qituvchilar va talabalar konsepsiya mazmunini chuqur anglab, uni real islohotlar manzara va metodik tajribalar asosida o'zlashtira oladilar.

“Adliya – 2030” konsepsiyasi bugungi adliya tizimi oldida bir qator dolzarb masalalarni qo'ymoqda. Birinchi navbatda, yuridik xizmatlarning inson va jamiyat manfaatlariga yaqinlashuvi, ularning shaffof, tezkor va sifatli bo'lishi – asosiy mezon sifatida belgilanmoqda. Bunda adliya organlarining faqat ijrochi yoki rejalashtiruvchi emas, balki xizmat ko'rsatuvchi, yechim taklif etuvchi, innovatsiyalarni joriy etuvchi faol tizim sifatida qayta shakllanishi ko'zda tutilmoqda. Endilikda adliya xodimlari o'z faoliyatini quyidagi nuqtai nazardan baholashi lozim: xizmatlar raqamlashtirilayaptimi? Sun'iy intellektdan foydalanish ko'lami qanday? Huquqiy xizmatlar oddiy fuqaroga tushunarli va qulay bo'lyaptimi? Huquqiy ongni oshirishda qanday innovatsion yondashuvlar qo'llanmoqda? Bu savollar bevosita amaliy faoliyatning sifatini belgilaydi. Konsepsiya doirasida normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish mexanizmlari takomillashadi, huquqiy xizmatlar bozorini liberallashtirish bosqichma-bosqich amalga oshiriladi, malaka oshirish tizimi kompetensiyalarga asoslangan formatga o'tadi, xalqaro baholash mezonlari joriy qilinadi. Shunday ekan, har bir adliya xodimi quyidagicha savollarni o'ziga ochiq va halol tarzda qo'yishi kerak: “Men amalga oshirayotgan xizmat inson uchun qulaymi?”, “Raqamli vositalardan foydalanishga qanchalik tayyorman?”, “Normativ-huquqiy jarayonlarni soddalashtirishda men qanday tashabbus bera olaman?”, “Mening kasbiy salohiyatim konsepsiyada nazarda tutilgan kelajak formatiga mos keladimi?” Ushbu savollar endilikda shunchaki metodik mashq emas – ular tizim ichidagi har bir xodimning strategik fikrlash, o'z faoliyatini tahlil qilish va yangi mas'uliyatga tayyor turishini belgilovchi vositadir.

Qo'llanmaning asosiy vazifasi – “Adliya – 2030” konsepsiyasida belgilangan yuridik xizmatlarni transformatsiya qilish, kadrlar salohiyatini oshirish va xorijiy ilg'or tajribalardan o'rinli foydalanish yo'llarini o'qitish jarayoniga integratsiya qilishdir. Har bir bob o'z ichiga

dars maqsadlari, amaliy mashqlar, baholash mezonlari va o'quvchilarga tavsiyalarni qamrab olgan bo'lib, bu konsepsiyani nafaqat nazariy, balki uslubiy va amaliy jihatdan ham tushunishga xizmat qiladi.

I BOB. ADLIYA TIZIMI: UNING FUNKSIYALARINI AMALGA OSHIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR BILAN TRANSFORMATSIYASI

1.1. Adliya tizimi: mohiyati, funksiyalari va zamonaviy rivojlanish yo'nalishlari

“Adliya – 2030” Konsepsiyasi Yangi O‘zbekistonning huquqiy kelajagini qurishdagi muhim “me’moriy reja” bo‘lib, uning strategik yo‘nalishlari bu vazifani amalga oshirishning asosiy ustuvorliklarini belgilaydi. Konsepsiya o‘zida bir nechta asosiy yo‘nalishlarni

birlashtiradi: inson huquqlari va erkinliklarini himoya qilishni kuchaytirish, davlat xizmatlarini raqamlashtirish, norma ijodkorligi sifatini oshirish, raqamli adliya va intellektual mulk himoyasini takomillashtirish, korrupsiyaga qarshi murosasiz kurashish, huquqiy ta'lim va kadrlar salohiyatini oshirish. Har bir yo'nalish alohida ahamiyatga ega bo'lib, ular birgalikda tizimning umumiy samaradorligini va uning adolatli faoliyatini ta'minlaydi.

O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi faoliyatini yanada takomillashtirishga doir tashkiliy-chora tadbirlar to‘g‘risidagi PQ-3666-sonli qarorga muvofiq quyidagilar O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligining asosiy vazifalari hisoblanadi:

- huquq ijodkorligi sohasida yagona davlat siyosatini yuritish;
- normativ-huquqiy hujjatlar va ular loyihalarining tartibga solish ta'sirini baholash hamda korrupsiyaga qarshi ekspertizadan o'tkazish faoliyatni muvofiqlashtirish;
- huquqiy axborotni tarqatish va undan foydalanishni ta'minlash;
- huquqiy targ'ibotni amalga oshirish hamda davlat organlari va tashkilotlarining huquqiy targ'ibot sohasidagi ishlarini muvofiqlashtirish;
- davlat boshqaruvi organlari, xo'jalik birlashmalari, mahalliy davlat hokimiyati organlari faoliyatida huquqni qo'llash amaliyotini izchil va bir xilda ta'minlash bo'yicha choralarni amalga oshirish;
- fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini huquqiy himoya qilish bo'yicha choralarni amalga oshirish;

qonunchilik hujjatlari va topshiriqlarning o'z vaqtida, to'liq va sifatli amalga oshirilishini ta'minlash yuzasidan, shu jumladan Hisob palatasi bilan birgalikda sohalar, hududlar va idoralar kesimida manzilli va tematik tahliliy o'rganishlarni olib borish va joylardagi holat monitoringini yuritish;

davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini ilg'or xorijiy tajriba va zamonaviy rivojlanish tendensiyalari asosida tahlil va monitoring qilish;

davlat organlari va tashkilotlarining yuridik xizmatlari faoliyatini muvofiqlashtirish, nazorat qilish va uslubiy ko'maklashish, shuningdek, qonunchilik hujjatlarida belgilangan davlat organlari va tashkilotlariga yuridik xizmat ko'rsatilishini ta'minlash;

notariat, advokatura hamda jismoniy va yuridik shaxslarga huquqiy xizmat ko'rsatuvchi boshqa tuzilmalarning samarali faoliyat ko'rsatishini ta'minlash;

jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga, terrorizmni moliyalashtirishga va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirishga qarshi kurashish bo'yicha choralarni ishlab chiqish va amalga oshirishda ishtirok etish;

nodavlat notijorat tashkilotlarning faoliyatini rivojlantirish sohasida davlat siyosatini amalga oshirish, ularning davlat organlari va tashkilotlari bilan o'zaro hamkorligini tashkil qilishga ko'maklashish;

ma'muriy tartib-taomillar sohasida yagona davlat siyosatini amalga oshirish;

jismoniy va yuridik shaxslarga davlat xizmatlari ko'rsatish sohasida yagona davlat siyosatini amalga oshirish;

ortiqcha ma'muriy tartib-taomillarni bartaraf etish hisobiga davlat xizmatlari ko'rsatish tartibini takomillashtirish, shuningdek, idoralararo elektron hamkorlikni rivojlantirish;

davlat xizmatlari ko'rsatish sohasida, shu jumladan tegishli axborot tizimlari, resurslar va ma'lumotlar bazalarini joriy etish bo'yicha davlat organlari va boshqa tashkilotlar faoliyatini nazorat qilish va samaradorligini baholash;

intellektual mulk sohasida yagona davlat siyosatini ishlab chiqish hamda ixtirolar, tovar belgilari, mualliflik huquqi va boshqa intellektual mulk obyektlariga bo'lgan huquqlarni himoya qilish;

ixtirolar, foydali modellar, sanoat namunalari, tovar belgilari va boshqa intellektual mulk obyektlarini huquqiy muhofaza qilish;

yuridik kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirishni tashkil etish, yurisprudensiya sohasidagi fundamental va amaliy tadqiqotlarni amalga oshirishni ta'minlash;

sud-ekspertlik faoliyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini ishlab chiqish, sud ekspertlarini tayyorlash va malakasini oshirish ishlarini muvofiqlashtirish;

siyosiy-huquqiy sohaga oid xalqaro reyting va indekslarda O'zbekiston Respublikasining o'rnini yaxshilash bo'yicha tizimli va izchil choralar ko'rish;

xalqaro-huquqiy hamkorlikni yo'lga qo'yish va mustahkamlash, xalqaro shartnomalarni huquqiy ekspertizadan o'tkazish;

xalqaro va xorijiy tashkilotlarda O'zbekiston Respublikasi manfaatlarining huquqiy himoyasini ta'minlash, xalqaro hamjamiyat, xorijiy investorlarni milliy huquq tizimi va amalga oshirilayotgan huquqiy islohotlar haqida o'z vaqtida xabardor qilish.

1.2 Sun'iy intellekt va avtomatlashtirish orqali davlat xizmatlari va huquqiy xizmatlarni modernizatsiya qilish, huquqiy axborotga ochiqlik va yuridik savodxonlikni oshirish texnologiyalari

Yuridik xizmatlar tizimi tarixiy jihatdan insoniy omilga tayangan, huquqshunoslar bilim va tajribasi asosida shakllanib kelgan sohaga aylangan. Ammo bugun bu soha raqamli inqilob eshigidan qadam tashlamoqda. 2030-yilgacha yuridik xizmatlar tubdan transformatsiyaga yuz tutadi: sun'iy intellekt yordamida hujjat tahlili, yuridik maslahatlarni avtomatlashtirish, hamda Big Data asosida qaror qabul qilish kabi yangi avlod yondashuvlar yuridik amaliyotni boshqacha shakllantiradi. Bu o'zgarishlar faqat texnologik emas, balki mafkuraviy darajada bo'ladi: yuristlar endilikda huquqshunos emas, huquqiy menejer, algoritmik mutaxassis, axborotga asoslangan strategik maslahatchi bo'lib xizmat qiladilar.

Sun'iy intellekt yuridik hujjatlarni tahlil qilishda misli ko'rilmagan imkoniyatlarni ochib beradi. Masalan, Buyuk Britaniyada esa "Case Crunch" kompaniyasi tomonidan ishlab chiqilgan dasturiy ta'minot

tajribali yuristlardan ancha yuqori aniqlikda sud natijasini bashorat qilgan (86 foiz aniqlik bilan bashorat qilgan, huquqshunoslarning o'rtacha ko'rsatkichi esa 62,3 foizni tashkil etgan)¹. Shu kabi tizimlarni O'zbekistonda ham joriy etish – ayniqsa normativ-huquqiy hujjatlar tahlili, shartnoma loyihalarini avtomatlashtirish, soliq yoki mehnat qonunchiligidagi da'volar bo'yicha tezkor maslahat berishda – beqiyos imkoniyatlar yaratadi. " **ai.lex.uz**" nomli chatbot yuristlar ishtirokisiz oddiy fuqaroga shikoyat arizasini to'ldirishda yordam berishi mumkin.

Bundan tashqari, Big Data texnologiyalari orqali yuridik xizmatlar sifatini nazorat qilish, me'yoriy hujjatlar oqimini tahlil qilish va statistik asosda islohotlarni rejalashtirish mumkin. O'zbekistonda ham Adliya vazirligi tasarrufidagi yuridik xizmatlar faoliyatini tahlil qiluvchi milliy yuridik ma'lumotlar bazasini yaratish taklif etiladi. Bu tizim orqali yuristlar faoliyat ko'rsatgan sohalar, hal qilgan da'volar, qo'llangan qonunchilik moddalari va sud qarorlari algoritm asosida saralanadi.

Zamon o'zgarar ekan, yuridik xizmatlar sohasi ham o'zini yangilash, qayta kashf etish zaruratini tobora chuqurroq his qilmoqda. 2030-yilga borib, bu soha nafaqat huquqiy yordam ko'rsatish shaklini, balki uning mohiyatini ham yangidan shakllantiradi. Endilikda, yurist nafaqat qonunlarni bilgan mutaxassis, balki texnologik transformatsiyalarga moslashgan strategik hamroh, sun'iy intellekt yordamida tahlil yurita oladigan algoritmik tafakkur egasi sifatida namoyon bo'lishi kerak.

Sun'iy intellekt (SI) yuridik xizmatlar maydoniga kirib kelishi bilan, ko'plab an'anaviy yondashuvlar o'z kuchini yo'qota boshladi. Masalan, yirik huquqiy firmalarda ishlatilayotgan "Legal Analytics" algoritmlari minglab sud qarorlarini tahlil qilib, ularning ehtimoliy natijasini oldindan baholash imkonini bermoqda. Bu esa yuristning rolini o'zgartirmoqda: u endilikda ma'lumotlarni tahlil qiluvchi va strategik qaror qabul qiluvchi sifatida harakat qiladi. Aynan shu nuqtai nazardan, O'zbekiston Adliya vazirligi tizimida faoliyat yuritayotgan yuridik xizmatlar xodimlarining texnologik savodxonligini oshirish, ularni algoritmik fikrlash va raqamli huquqiy muhitda faoliyat yuritishga tayyorlash 2030-yilgacha bo'lgan eng ustuvor yo'nalishlardan biriga aylanadi.

Masalan, Estoniya singari ilg'or davlatlarda yuristlar va notariuslar elektron platformalar orqali yuritiladigan hujjat aylanishi va avtomatik

¹ [https:// www.lawgazette.co.uk / practice / robot-beats-human-lawyers-in-outcomes-challenge / 5063471.article](https://www.lawgazette.co.uk/practice/robot-beats-human-lawyers-in-outcomes-challenge/5063471.article)

shartnoma tahlillari orqali xizmat ko'rsatishmoqda. Odil sudlov protseduralari har qanday iqtisodiyotning poydevori hisoblanadi. Estoniya ko'plab mamlakatlarga raqamli adliya tizimlarini uchta asosiy tarkibiy qismga asoslangan holda qurishda yordam berdi: e-Fayl markaziy axborot tizimi, sud axborot tizimi va fuqarolar va boshqa tomonlar uchun ochiq portal. Elektron fayl Estoniya sud tizimining yuragi hisoblanadi. U bizning sud axborot tizimimizga, shuningdek, politsiya, qamoqxonalar, prokuratura va jinoyat ishlarini boshqarish axborot tizimlariga ma'lumotlarni taqdim etadi. Ma'lumotlar raqamli usulda faqat bir marta kiritilganligi sababli, e-Fayl vaqt va mablag'ni tejaydi. Tomonlar o'rtasidagi barcha aloqalar elektron shaklda bo'lib, ish jarayoni, chaqiruv qog'ozlari, tinglov bayonnomalari va qarorlarni yaratish va yuborishni o'z ichiga oladi va barcha tomonlar jarayonlarni elektron ravishda kuzatishlari mumkin. Qarorlarni imzolash ham elektron, ham jismoniy shaklda amalga oshirilishi mumkin.²

Yana bir muhim masala – hujjat aylanishini avtomatlashtirish. Bugungi kunda yuridik xizmatlarning asosiy qismini tashkil qiluvchi ishlar – masalan, mehnat shartnomalari, ko'chmas mulk shartnomalari, da'vo arizalari kabi hujjatlarning tahlili va tuzilishi – ancha vaqtdan beri klassik yondashuv asosida amalga oshirilmoqda. Biroq zamonaviy yondashuvlar bu borada katta imkoniyatlarni taqdim etmoqda.

O'zbekiston yuridik xizmatlar tizimi ham kelajakda sun'iy intellekt asosidagi yuridik maslahatchilarni bosqichma-bosqich joriy etilishi lozim. Bu bilan, ayniqsa, tuman va viloyat darajasidagi davlat organlarida ishlovchi yuristlarning zamonaviy texnologiyalarga tayangan holda, samaradorligini oshirish mumkin bo'ladi. Shuningdek, hujjat tahlili va kontrakt huquqi bo'yicha sun'iy intellekt yordamida risklarni oldindan aniqlash imkonini beruvchi tizimlar ishlab chiqilishi, korporativ yuridik xizmatlar sifatini tubdan yaxshilashi mumkin.

Big Data – yuridik tahlilning yangi manbai. Ma'lumotlar hajmining keskin oshgan bir davrda huquqshunoslar uchun ularni to'plash, tizimlashtirish va ulardan foydali xulosalar chiqarish – muhim raqobat ustunligiga aylanmoqda. Big Data yordamida masalan, yirik davlat tashkilotlari yoki xususiy korxonalar o'z huquqiy muhitini tahlil qila olishadi: eng ko'p uchraydigan nizolar, ularning sabablari, qarorlar statistikasi – bularning barchasi oldindan chora ko'rish, korporativ huquqiy xavfsizlikni ta'minlash imkonini beradi.

² <https://e-estonia.com/solutions/e-governance/justice-public-safety/>

Masalan, Singapurda darajadagi ta'limdan tashqari, sun'iy intellekt allaqachon Singapur sudlarida joriy etilmoqda. 2023-yil avgust oyidan boshlab GenSI Harvey SI dasturi yiliga taxminan 10 000 ta ishni ko'rib chiqadigan Kichik da'volar tribunali (SCTs) foydalanuvchilariga taqdim etildi. Bosh sudya Menonning ta'kidlashicha, texnologiyaning joriy etilishi odil sudlovga erishish imkoniyatini oshiradi va jamoatchilikning Singapur adliya tizimiga bo'lgan ishonchini himoya qiladi.³

³ <https://govinsider.asia/intl-en/article/four-ways-ai-is-shaking-up-singapores-legal-practice>

II BOB. KADRLAR SALOHIYATINI OSHIRISH VA TA'LIM INNOVATSIYALARI

2.1. Adliya tizimi xodimlari uchun kompetensiya modeli, rivojlanish indikatorlari, KPI asosida baholash

Kelajakni zamonaviy texnologiyalar belgilayotgan bir davrda, yuridik tizimda faoliyat yuritayotgan xodimlar uchun raqamli kompetensiyalar endi ortiqcha emas – bu zarurat. Huquqshunoslikda texnologik savodxonlik darajasi shunchalik muhimki, u qonunlarni qo'llash darajasida ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. SI tizimlari, smart-kontraktlar, raqamli isbot vositalari, ma'lumotlar xavfsizligi – bular yuridik jarayonlarda asosiy vositaga aylanmoqda. Yevropa Ittifoqida, xususan Estoniyada davlat xizmatchilari uchun “E-Governance Academy”⁴ doirasida raqamli huquqiy savodxonlikni oshirish bo'yicha sertifikat dasturlari joriy etilgan. O'zbekiston Adliya tizimida ham raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha sertifikatlangan onlayn o'quv platformalarini yaratish, bunda amaliy mashg'ulotlar va simulyatsion huquqiy muhitlar tashkil etilishi muhim qadam bo'lardi. Bu orqali xodimlar real vaqt rejimida, masalan, SI vositasida tayyorlangan hujjatni tahlil qila olish darajasiga yetkaziladi.

Bu kabi tashabbuslarni amalga oshirish uchun davlat tomonidan aniq huquqiy va institutsional asoslar belgilanishi zarur. Yangi me'yoriy hujjatlar bilan bir qatorda, o'quv metodikalari ham zamonaviy bo'lishi kerak: gibril (onlayn va oflayn) ta'lim, mobil ilovalar, SI yordamida tahlil qilinadigan testlar va huquqiy chatbotlar orqali mashg'ulotlar kiritilishi mumkin. Yaponiyada adliya vazirligi xodimlari virtual sud jarayonlarida ishtirok etadi. O'zbekistonda ham shunday simulyatsion platformalar orqali yuridik maslahatchilarni tayyorlash – ularning real holatlardagi saviyasini ko'taradi.

Inson kapitali – bu har qanday huquqiy tizimning asosiy instrumenti. Ayniqsa, 2030-yil sari borar ekanmiz, yuridik soha xodimlarining bilim darajasi, texnologik tafakkuri va moslashuvchanligi mamlakatning raqamli huquqiy muhitini belgilab beradi. Raqamli transformatsiyalar shiddati bilan kuchayib borar ekan, yuridik xodimlar uchun “yangi savodxonlik” – ya'ni **data fikrlash, blokcheyn tahlili** kabi ko'nikmalar fundamental ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekistonda shunday

⁴ <https://ega.ee>

kompetensiya xaritalarini ishlab chiqish, Adliya xodimlarini sun'iy intellekt asosida baholovchi "Intellektual ko'nikmalar portali"ni yaratish mumkin.

Innovatsion huquq fanlarini oliy ta'limda joriy etish esa – bu butun avlod tafakkurini o'zgartirish bilan tengdir. Masalan, AQShning Stanford Law School'ida "Legal Informatics" kursi⁵ doirasida talabalar blokcheyn asosida shartnomalar tuzadi, GPT-4 asosida huquqiy maslahat xizmatlarini sinovdan o'tkazadi. O'zbekistonda ham innovatsion huquq fanlarini yo'lga qo'yishda quyidagi yangi kurslar taklif etish jozi deb hisoblaymiz: "SI va huquq", "Huquqiy ma'lumotlar bilan ishlashda etik qoidalar", "Kiber huquq va milliy xavfsizlik". Bunday fanlarni nafaqat yuridik, balki axborot texnologiyalari yo'nalishidagi talabalar bilan birgalikda o'qitish ham ko'p jabhali fikrlashni shakllantiradi.

Ta'lim sifati texnik bazadan tashqari – ta'lim beruvchining kompetensiyasiga ham bog'liq. Shu bois, yuridik oliy o'quv yurtlari professor-o'qituvchilarini ham doimiy ravishda zamonaviy texnologiyalarga mos bilim bilan ta'minlash zarur. Bunga Yevropa Ittifoqining "Train the Trainers" modeli⁶ asosida, Adliya tizimidagi maxsus ustozlar tayyorlash kurslari tashkil etish mumkin. Bu kurslarda professor-o'qituvchilarga ChatGPT, Claude, Midjourney kabi generativ AI vositalarini huquqiy ta'limda qanday qo'llash, plagiat aniqlash vositalaridan qanday foydalanish, virtual laboratoriyalarni tashkil etish usullari o'rgatish mumkin.

2.2. Yangi formatdagi o'quv va malaka oshirish dasturlari: Masofaviy ta'lim, modul asosidagi o'qitish, sertifikat tizimi, Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasi oshirish instituti yo'nalishlari

Huquq dunyosida inson omili hech qachon to'xtab qolmasligi kerak bo'lgan hayotiy oqimdir. Axborot asrining tezkor o'zgarishlari fonida, yuridik xodimlarimiz zamonaviy dunyo bilan hamnafas bo'lishlari – millatning huquqiy barqarorligi va ijtimoiy adolatining ustuni hisoblanadi. 2030-yilga qadar olib boriladigan transformatsiyalar doirasida, kadrlar tayyorlash tizimida tub burilishlar yuz berishi shart, chunki bugungi kunda yuristdan faqat qonunlarni bilish emas, balki

⁵ <https://law.stanford.edu/codex-the-stanford-center-for-legal-informatics/>

⁶ https://cordis.europa.eu/programme/id/H2020_SwafS-27-2017

raqamli texnologiyalarni anglab, ulardan ijodkorona foydalanish qobiliyati talab qilinmoqda.

Bu esa, eng avvalo, **raqamli kompetensiyalarni** oshirishdan boshlanadi. Dunyo bo‘ylab ko‘plab mamlakatlar, xususan Singapur va Janubiy Koreya, huquq sohasidagi xodimlar uchun maxsus “Digital Legal Literacy”(Raqamli huquqiy savodxonlik) dasturlarini ishlab chiqqan. Bu dasturlar

yuristlarni katta ma’lumotlar tahlili (Big Data Analytics), sun’iy intellekt algoritmlari, kiberxavfsizlik asoslari va blokcheyn texnologiyasi bilan tanishtiradi. Bunday dasturlar doirasida yuristlar nafaqat yangi qonunlarni o‘rganadilar, balki SI vositalaridan foydalangan holda sud amaliyotlarining natijalarini bashorat qilishni, huquqiy hujjatlarni avtomatlashtirilgan tarzda tahlil qilishni o‘zlashtiradilar. Bu esa, albatta, O‘zbekistonda ham o‘ziga xos “Huquqiy Texnopark” yaratish vaqti kelganini anglatadi.

Yana bir muhim jihat – bu **professional qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonidir**. Har bir yuridik xodim, hatto ko‘p yillik tajribaga ega bo‘lsa ham, zamon bilan qadam qo‘yishni davom ettirishi shart. Rivojlangan davlatlarda bo‘lgani kabi, bizda ham “uzluksiz ta’lim” asosida yuridik kadrlar uchun modul asosida va onlayn formatda o‘quv kurslarini tashkil qilishi zarur. Ushbu kurslarda nafaqat texnik bilimlar, balki muloqot ko‘nikmalari, axborot xavfsizligi, etik masalalar va innovatsion huquqiy instrumentlarni qo‘llash ko‘nikmalari ham o‘rgatilishi kerak.

O‘zbekiston Respublikasi Hukumati tomonidan 2025-yil 19-martda qabul qilingan 171-sonli qarorga muvofiq, Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari belgilandi.

Mazkur qarorga asosan Institutning bir qator asosiy vazifalari aniqlab berildi. Jumladan, adliya organlari va muassasalari xodimlari, yuridik xizmat, advokatura, notariat, sud ekspertizasi, arxiv ishi, ish yuritish, ijro intizomi, murojaatlar bilan ishlash, mediatsiya va intellektual mulk sohalari mutaxassislarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ushbu vazifalar sirasiga kiradi.

Institutning yana bir muhim yo‘nalishi xalqaro miqyosda O‘zbekiston manfaatlarini munosib ifoda eta oladigan yuridik kadrlarni

xalqaro standartlar asosida professional o'qitish hisoblanadi. Shuningdek, oliy ma'lumotga ega bo'lgan shaxslarni yuridik mutaxassislik bo'yicha qayta tayyorlash ham Institut zimmasidagi vazifalardan biridir. Bundan tashqari, huquqiy fanlardan dars beradigan, oliy noyuridik ma'lumotga ega pedagog kadrlarni qayta tayyorlash hamda ularning malakasini oshirish tizimi ham yo'lga qo'yiladi.

Qarorga muvofiq, 2025-yil 1-apreldan boshlab adliya organlari va muassasalari xodimlariga navbatdagi martaba darajalari Institutning maxsus malaka oshirish kurslarini muvaffaqiyatli tamomlagandan so'ng beriladi. Shu bilan birga, yuridik xizmat, advokatura va notariat sohalari xodimlari uchun bilim va ko'nikmalarni muntazam ravishda oshirishni nazarda tutuvchi kredit-modul mexanizmiga asoslangan uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimi joriy etiladi. Shuningdek, 2025-yil 1-maydan boshlab Institutda oilaviy mediatsiya ishlari bo'yicha fuqarolar yig'ini raislarini professional mediatorlikka bepul o'qitish amaliyoti boshlanadi. Bu esa mahalliy darajada nizolarni hal qilishda malakali kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi. Qarorning qabul qilinishi bilan yuridik sohada kadrlar salohiyatini oshirish, sohaviy malakani mustahkamlash va huquqiy xizmat sifatini yanada yuksaltirishga muhim qadam qo'yildi.

III BOB. XORIJIY ILG‘OR TAJRIBALAR VA STRATEGIK TAKLIFLAR

XXI asr boshqaruv va adliya tizimi sohalarida global miqyosda raqamli transformatsiya jarayoni shiddat bilan kechmoqda. Bu o‘zgarishlar birgina texnologik taraqqiyot emas, balki huquqiy tizimlar, davlat xizmatlari, fuqarolarning davlat bilan o‘zaro aloqasi kabi fundamental jarayonlarga ham bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Mazkur kontekstdan kelib chiqqan holda, xorijiy davlatlar – xususan, Estoniya, Singapur, Fransiya, AQSh va Birlashgan Arab Amirliklari tomonidan ishlab chiqilgan ilg‘or boshqaruv modellari jahon miqyosida e’tirof etilayotgan innovatsion yondashuvlardir. Ular texnologik yangiliklar bilan bir qatorda, yuridik islohotlar, institutlararo hamkorlik, inson resurslari salohiyati va normativ huquqiy bazaning moslashuvchanligini namoyon qilmoqda.

3.1. Estoniya va Singapur modeli: Raqamli davlat va adliya tizimining integratsiyasi va yuridik va davlat xizmatlarini raqamlashtirish

Estoniya – raqamli inqilobning yorqin namunasi. Bu kichik, ammo texnologik jihatdan ilg‘or davlat o‘zining “e-Residency”⁷, “X-Road”⁸ kabi platformalari bilan nafaqat fuqarolarining hayotini yengillashtiribgina qolmay, balki butun davlat boshqaruv tizimini tubdan o‘zgartirdi. Adliya sohasida esa Estoniya yuridik xizmatlarni raqamlashtirishda yetakchi hisoblanadi. Sud jarayonlari onlayn formatda olib boriladi, hujjatlar blockchain texnologiyasi yordamida himoyalaniadi, va virtual sud tizimlari amaliyotga joriy qilingan.

Bu model asosiy xususiyati – davlat xizmatlarini yagona raqamli platforma ostida birlashtirishdir. Bu yerdagi maqsad – “qog‘ozsiz ofis” tamoyilini to‘laqonli amalga oshirish, fuqarolarga tez va sifatli yuridik xizmatlarni ko‘rsatish, va sud tizimining shaffofligini ta’minlash. Keng qamrovli Big Data tahlillari va sun’iy intellekt algoritmlari yordamida, sud amaliyotlari statistikasi avtomatik tarzda yig‘iladi va adliya tizimi strategik rejalashtirish uchun tahlil qilinadi.

Estoniya tajribasini O‘zbekiston sharoitida joriy etishda bir nechta muhim jihatlar e’tiborga olinishi lozim. Birinchidan, mamlakatimizda

⁷ <https://e-estonia.com/solutions/estonian-e-identity/e-residency/>

⁸ <https://e-estonia.com/solutions/interoperability-services/x-road/>

davlat xizmatlari va yuridik xizmatlar sohasida raqamlashtirish jarayonlari allaqachon boshlangan, ammo ularni integratsiyalash va samaradorligini oshirish uchun raqamli platformalarni kengroq joriy etish zarur. Ikkinchidan, sud va notariat tizimida blockchain texnologiyasi yordamida hujjatlarni himoya qilish va ularning haqiqiylikini ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlar kuchaytirilishi mumkin. Uchinchidan, sun'iy intellekt va Big Data texnologiyalaridan foydalangan holda, sud qarorlarining statistik tahlili va yuridik konsultatsiyalarda avtomatlashtirish samaradorligini oshirish mumkin. Estoniya modelining O'zbekistonga moslashuvi o'ziga xos qiyinchiliklarga ega. Masalan, mavjud huquqiy bazani raqamlashtirish va undan samarali foydalanish uchun qonunlarni yangilash, kadrlarni malaka oshirish va fuqarolarning raqamli savodxonligini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ma'lumotlarni himoya qilish va maxfiylikni ta'minlash sohasida xalqaro standartlarga muvofiq tizim yaratish lozim. Takliflar sifatida, O'zbekiston uchun Estoniya tajribasidan quyidagi yo'nalishlarda foydalanish tavsiya etiladi: birinchi navbatda, "bir darcha" tamoyili asosida barcha yuridik va davlat xizmatlarini yagona raqamli platformaga integratsiya qilish; ikkinchidan, sud va notariat jarayonlarini avtomatlashtirish uchun sun'iy intellekt algoritmlarini joriy etish; uchinchidan, kadrlar tayyorlash va fuqarolarni raqamli savodxonlikka o'rgatish dasturlarini kuchaytirish. Ushbu choralar raqamli adliya tizimini yanada samarali, tezkor va shaffof qilishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Estoniya tajribasining o'ziga xosligi va muvaffaqiyati shundaki, u nafaqat texnologik yangiliklarni, balki ularni joriy etish jarayonida qonunchilik va fuqarolarni qo'llab-quvvatlash tizimini ham birgalikda rivojlantirdi. Bu esa O'zbekistonning "Adliya-2030" strategiyasi doirasida ilg'or raqamli yuridik xizmatlarni yaratishda muhim darslar beradi.

Singapur – bu nafaqat Osiyoning, balki dunyoning yetakchi yuridik markazlaridan biri. Uning muvaffaqiyat sirlaridan biri – zamonaviy texnologiyalarni davlat boshqaruvi va yuridik xizmatlarga mukammal singdirishidir. Singapur hukumati raqamli transformatsiyani faqat texnologiya joriy etish emas, balki ularni mamlakat iqtisodiy va ijtimoiy strategiyasi bilan uyg'unlashtirish orqali amalga oshirdi. Singapurda

“Smart Nation”⁹ dasturi doirasida yuridik soha uchun ham ko‘plab innovatsiyalar joriy etildi.

Yuridik xizmatlarda SI (sun‘iy intellekt) asosidagi maslahatchilar keng qo‘llanadi – masalan, hujjatlarni avtomatik tahlil qilish, sud amaliyotlarida precedentlarni izlash, shuningdek, onlayn maslahatlar tizimi fuqarolarga tezkor va sifatli yordam ko‘rsatadi. Shu bilan birga, davlat xizmatlari butunlay raqamli platformalar orqali ko‘rsatiladi, davlat organlari o‘rtasida ma‘lumot almashinuvi uchun yagona integratsion tizim yaratilgan.

Singapur tajribasi O‘zbekistonda innovatsion huquq fanlarini rivojlantirish va kadrlar tayyorlash sohasida qimmatli namunadir. Bu yerda raqamli transformatsiya kadrlarning doimiy malakasini oshirish, yangi texnologiyalarni chuqur o‘rganish va qo‘llashni taqozo etadi. Shu bois, O‘zbekiston oliy o‘quv yurtlarida yuridik fanlarni sun‘iy intellekt, data tahlili, blockchain kabi sohalar bilan bog‘lab, amaliyotga yo‘naltirilgan yangi ta‘lim dasturlarini joriy qilishi lozim.

Shuningdek, Singapurda davlat xizmatchilarining raqamli kompetensiyalari doimiy ravishda oshiriladi. Malaka oshirish dasturlari yangilanib, zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtiradi, shu bilan birga, kadrlar o‘z sohasidagi yangi tendensiyalarni anglab yetadi. Bu amaliyot O‘zbekiston uchun ham muhim yo‘l xaritasi bo‘la oladi – ayniqsa, SI va data analitika sohasidagi kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlash borasida.

Takliflar qatorida, O‘zbekistonda SI texnologiyalarini yuridik xizmatlarda keng qo‘llash, hujjatlarni avtomatik tahlil qilish va shaxsiylashtirilgan yuridik maslahatlarni taqdim etish tizimlarini yaratish mumkin.

Singapur modeli o‘zining zamonaviy va innovatsion yondashuvi bilan, O‘zbekistonning “Adliya-2030” dasturida raqamli yuridik xizmatlar va kadrlar salohiyatini oshirish borasida noyob yo‘l xaritasi sifatida namoyon bo‘ladi.

3.2. Fransiya AQSH va Birlashgan Arab Amirliklari (BAA) modellari

Fransiya – huquqiy madaniyatning qadimiy ildizlariga ega, shu bilan birga, zamonaviy yondashuvlarni muvaffaqiyatli integratsiyalagan

⁹ [https:// www.smartnation.gov.sg/](https://www.smartnation.gov.sg/)

davlat sifatida ajralib turadi. Uning yuridik tizimi markaziy rolni egallagan davlat xizmatlari va notariat institutlari bilan mustahkamlangan. Fransuz yuridik tizimining o‘ziga xosligi an’anaviy va innovatsion elementlarning uyg‘unligida ko‘rinadi.

Fransiyada raqamli transformatsiya jarayoni an’anaviy sud-huquq tizimida va davlat xizmatlarida ham kuzatiladi. Notariat sohasida masalan, hujjatlar elektronlashtirilishi, shuningdek, onlayn imzo va blockchain texnologiyalarining qo‘llanilishi yo‘lga qo‘yilgan. Bu jarayon fuqarolar va biznes uchun xizmat ko‘rsatishni tezlashtiradi, shu bilan birga, huquqiy barqarorlik va shaffoflikni oshiradi. Fransiya yuridik xizmatlarida SI va katta hajmdagi ma’lumotlarni (Big Data) tahlil qilish texnologiyalari ham keng qo‘llaniladi. Sud qarorlarini avtomatik tahlil qiluvchi dasturlar adolatli va tezkor qaror qabul qilishni qo‘llab-quvvatlaydi. Shu bilan birga, davlat xizmatchilarining doimiy malaka oshirish tizimi mavjud bo‘lib, ular yangi qonunchilik va texnologik innovatsiyalar bilan tanishtiriladi.

O‘zbekistonda Fransiya tajribasini tatbiq etish orqali, an’anaviy yuridik institutlarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish mumkin. Masalan, notariat xizmatlarini raqamlashtirish va blockchain asosidagi hujjatlarning haqiqiylikni tasdiqlash tizimini yaratish – bu nafaqat xizmatlar sifatini oshiradi, balki korrupsiyaga qarshi samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi. Fransiya modeli, shuningdek, yuridik kadrlarni tayyorlashda ham o‘ziga xos yondashuvga ega: an’anaviy huquq ta’limi bilan bir qatorda, innovatsion fanlar, jumladan, sun’iy intellekt va data tahlili kurslari joriy etiladi. O‘zbek oliy o‘quv yurtlari ham shu yo‘nalishda ta’lim dasturlarini yangilashi, ilmiy izlanishlarni kuchaytirishi lozim. Taklif sifatida, O‘zbekiston davlat idoralari va oliy ta’lim muassasalari o‘rtasida yaqindan hamkorlik o‘rnatilib, yangi texnologiyalarni o‘zlashtirishga qaratilgan treninglar, seminarlar va amaliy kurslar tashkil etilishi zarur. Shuningdek, notariat xizmatlarining raqamlashtirilishi uchun maxsus qonunchilik bazasini mustahkamlash, hamda blockchain texnologiyalarini joriy qilish bo‘yicha maxsus ishchi guruhlar tuzish tavsiya etiladi.

Fransiyaning huquqiy madaniyat va raqamli texnologiyalar uyg‘unligi modeli, O‘zbekistonda yuridik tizimni modernizatsiya qilishda chuqur tahlil va amaliyotga asoslangan yondashuvni shakllantirishga xizmat qilishi mumkin.

Amerika Qo‘shma Shtatlari – yuridik sohada texnologik yangiliklarni joriy etishda global lider hisoblanadi. AQShda davlat va

xususiyl sektor o'rtasidagi hamkorlik yuridik xizmatlarning rivojlanishiga katta turtki beradi. Innovatsion startaplar, yuridik texnologiyalar (Legal Tech) sohasidagi kompaniyalar hamda universitetlar tomonidan olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlari bu jarayonning ajralmas qismidir.

AQShda sun'iy intellekt, katta hajmdagi ma'lumotlar tahlili, hujjatlarni avtomatlashtirish va onlayn sud jarayonlari keng tarqalgan. Masalan, SI yuridik maslahatchi sifatida yuridik hujjatlar va sud amaliyotlarini tahlil qilib, advokatlarga samarali yordam beradi. Shuningdek, xususiyl sektor tomonidan yaratilgan texnologiyalar davlat idoralarida ham qo'llanilmoqda. Yuridik ta'lim muassasalari AQShda innovatsiyalarni tez qamrab olish va amaliyotga tatbiq etish borasida yetakchi. Universitetlarda robototexnika, AI, data science bilan bog'liq yuridik yo'nalishlar mavjud. Talabalar real loyiha va startaplarda ishtirok etib, kelajak yuridik mutaxassisi sifatida raqamli dunyoga tayyorlanadi. O'zbekistonda AQSh modeli asosida yuridik xizmatlarni rivojlantirish uchun xususiyl sektorni jalb qilish va innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash muhim. Davlat va xususiyl sektor o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlari yaratilib, yangi texnologiyalarni tezkor joriy etish yo'lga qo'yilishi zarur.

Shuningdek, yuridik ta'lim tizimini modernizatsiya qilib, talabalarga zamonaviy yuridik texnologiyalarni o'rganish va amaliy loyihalarda qatnashish imkoniyatlarini berish muhim. Bu, albatta, kadrlar salohiyatini oshirishga va yuridik xizmatlar sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Takliflar doirasida O'zbekistonda Legal Tech startaplarni rag'batlantirish, innovatsion loyihalarni moliyalashtirish va texnologiyalarni joriy qilish uchun maxsus grant dasturlarini yaratish mumkin. Shuningdek, davlat idoralarida raqamli yuridik xizmatlar bo'yicha malaka oshirish kurslarini kengaytirish lozim.

AQSh tajribasi, o'zining raqamli innovatsiyalar va xususiyl sektor hamkorligi orqali, O'zbekistonning yuridik sohasidagi raqamli transformatsiyasini samarali amalga oshirishda yo'l-yo'riq ko'rsatadi.

BAA yuridik tizimi, ayniqsa, Dubay va Abu-Dabi kabi metropollarda tez rivojlanib borayotgan va global innovatsiyalarni o'zlashtirayotgan misol sifatida e'tiborga loyiq. Bu mamlakatda yuridik xizmatlarni avtomatlashtirish, SI va katta hajmdagi ma'lumotlar tahlilidan foydalanish sohasida chuqur islohotlar amalga oshirilmoqda. BAA hukumati raqamli transformatsiyani mamlakatni iqtisodiy va

huquqiy jihatdan raqobatbardosh qilish uchun strategik vosita sifatida ko‘radi. Dubayning “Smart Dubai”¹⁰ tashabbusi doirasida, yuridik

xizmatlar ko‘plab jarayonlari onlayn platformalarga ko‘chirilgan. SI yordamida hujjatlar avtomatik tahlil qilinadi, sud jarayonlari tezlashtiriladi, shuningdek, fuqarolarga masofadan turib huquqiy maslahat berish imkoniyatlari yaratilgan. Bu yondashuv nafaqat samaradorlikni

oshiradi, balki huquqiy tizimdagi shaffoflikni ham ta’minlaydi. BAAda davlat xizmatchilarining malaka oshirish tizimi doimiy ravishda yangilanib boradi. Zamonaviy yuridik texnologiyalarni o‘zlashtirish uchun maxsus treninglar tashkil qilinadi, xalqaro ekspertlar bilan hamkorlik yo‘lga qo‘yiladi. Bu, xususan, yuridik kadrlarning yangi sharoitlarga moslashishida muhim ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekistonda BAA tajribasidan foydalanishning muhim jihati – davlat xizmatlarining raqamlashtirilishini jadallashtirish, yuridik jarayonlarni avtomatlashtirish va SI texnologiyalaridan kengroq foydalanishdir. Ayniqsa, sud tizimida raqamli yechimlarni joriy etish, shuningdek, onlayn konsultatsiyalarni rivojlantirish katta foyda keltirishi mumkin.

Shuningdek, O‘zbekistonda yuridik kadrlarning raqamli kompetensiyalarini oshirish uchun BAA tajribasida qo‘llanilayotgan innovatsion treninglar va xalqaro hamkorlik mexanizmlarini joriy etish mumkin. Bu esa mamlakat yuridik tizimini zamonaviy va raqobatbardosh darajaga ko‘tarishga xizmat qiladi.

¹⁰ <https://www.mediaoffice.ae/future/smart-dubai>

ILOVALAR

I. O'QUV-USLUBIY MATERIALLAR

TEST SAVOLLARI

1. “O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligini 2030-yilga qadar rivojlantirish Konsepsiyasi”ning asosiy maqsadi nima?

- A) Faqatgina qonun hujjatlarining sonini oshirish
- B) Adliya vazirligining uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini belgilab berish va tizim faoliyatini zamonaviy talablarga moslashtirish
- C) Chet el tajribasini to'liq ko'chirib olish
- D) Faqat raqamlashtirishni joriy etish

2. Norma ijodkorligi sohasida qanday ustuvor vazifa amalga oshiriladi?

- A) Faqatgina qonun hujjatlarining matnini soddalashtirish
- B) Norma ijodkorligining har bir bosqichida maqsadli ko'rsatkichlar (KPI) tizimini joriy qilish
- C) Jamoatchilikning ziyoli vakillarini fikrini inobatga olgan holda
- D) Faqatgina davlat sirini saqlashga qaratilgan normativ hujjatlar yaratish

3. Raqamlashtirish va innovatsiyalar sohasida Konsepsiya qanday texnologiyalardan foydalanish ko'lamini kengaytiradi?

- A) Faqat qog'ozli hujjatlar aylanishini saqlab qolish
- B) Sun'iy intellekt (AI), blokcheyn, katta ma'lumotlar (Big Data) va boshqa ilg'or texnologiyalardan foydalanish
- C) elektron pochta
- D) Eski kompyuter texnologiyalarini yangisiga almashtirish

4. Normativ-huquqiy hujjatlarning huquqiy ekspertizasini takomillashtirishdan Konsepsiyada ko'zlangan asosiy maqsad nima?

- A) Hujjatlar sonini kamaytirish
- B) Inson huquqlari va erkinliklarining kafolatlanishini ta'minlash
- C) Faqatgina rasmiyatchilikni bajarish
- D) Ekspertiza jarayonini murakkablashtirish

5. “Adliya-2030” Konsepsiyasining qaysi jihatida “davlat boshqaruvini takomillashtirishda muhim rol o'ynaydi”?

- A) Faqatgina sud jarayonlarini optimallashtirish
- B) Huquqiy barqarorlikni ta'minlash, qonun ustuvorligini qaror toptirish va davlat boshqaruvini takomillashtirish
- C) Faqatgina xalqaro hamkorlikni kengaytirish
- D) Budget mablag'larini tejash

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 3-iyuldagi PF-107-son Farmonining 3-ilovasi bilan tasdiqlangan Respublika komissiyasi tarkibiga kiritilgan o'zgartirishlar, Farmon PF-158 ga ko'ra, qanday o'zgarishni aks ettiradi?

- A) Faqatgina Komissiya raisining vakolatlari kengaytirilgan.
- B) Komissiya kotibining tarkibiy lavozimi aniqlashtirilib, shaxsiy o'zgarishlar amalga oshirilgan.
- C) Komissiya tarkibidan ayrim a'zolar chiqarib tashlangan.
- D) Komissiyaning umumiy soni kamaytirilgan.

7. PF-158-sonli Farmonning umumiy mazmunidan kelib chiqib, u qaysi turdagi Farmon hisoblanadi?

- A) Yangi normativ-huquqiy hujjat yaratuvchi Farmon.
- B) Mavjud hujjatlarga tuzatishlar kirituvchi va ularni takomillashtiruvchi Farmon.
- C) Konsepsiya yoki dastur tasdiqlovchi Farmon.
- D) Davlat organlari tuzilmasini tubdan o'zgartiruvchi Farmon.

8. Farmon PF-158 ga asosan Respublika komissiyasi tarkibiga kiritilgan o'zgartirishlar qaysi lavozimdagi shaxsga tegishli va uning yangi vazifasi qanday belgilangan?

- A) Bosh prokuror o'rinbosari, Komissiya raisi.
- B) Bosh vazir kotibiyati rahbari, Respublika komissiyasi kotibi.
- C) Prezident Administratsiyasi rahbari, Komissiya a'zosi.
- D) Adliya vaziri, Komissiya rais o'rinbosari.

9. Ushbu Farmonning 1-bandida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 3-iyuldagi PF-107-son Farmoniga kiritilgan qo'shimchalar, Komissiya tarkibiga qanday turdagi o'zgarishlarni kiritishni nazarda tutadi?

- A) Yangi funksiyalar va vakolatlarni berish.
- B) Shaxslar ro'yxatiga o'zgartirishlar kiritish.
- C) Faqatgina nomlar ro'yxatini qayta ko'rib chiqish.
- D) Komissiya yig'ilishlari tartibini o'zgartirish.

10. Farmonning ijrosini nazorat qilish mas'uliyati kimlar zimmasiga yuklatilgan va bu Farmonning qaysi bandida belgilangan?

- A) Bosh vazir va Adliya vaziri zimmasiga, 3-bandda.
- B) O'zbekiston Respublikasi Prezidenti maslahatchisi va Bosh vazir o'rinbosari zimmasiga, 2-bandda.
- C) Faqat Bosh vazir zimmasiga, 1-bandda.
- D) Bosh prokuror va Prezident Administratsiyasi rahbari zimmasiga, 4-bandda.

Adliya tizimi: mohiyati, funksiyalari va zamonaviy rivojlanish yo‘nalishlari

SAVOLLAR

1. **Raqamlashtirilgan yuridik xizmatlar** deganda siz nimalarni tushunasiz? Ular oddiy yurist xizmatidan qanday farq qiladi?

2. Sun‘iy intellekt (AI) yuridik jarayonlarga qanday ta‘sir ko‘rsatmoqda? Uning huquqiy mas‘uliyat masalasida qanday xavf yoki muammolar yuzaga kelishi mumkin?

3. **“Huquqiy ong”** tushunchasining zamonaviy ta‘rifi qanday? Bugungi yoshlar huquqiy ongni qanday manbalardan shakllantiryapti?

4. Adliya tizimida **Big Data (katta hajmdagi ma‘lumotlar)** tahlili nima uchun zarur? U qanday qarorlarni tezroq va asosli qabul qilish imkonini beradi?

5. Zamonaviy yurist qanday kompetensiyalarga ega bo‘lishi kerak? Faqat qonunlarni bilish kifoyami?

6. O‘zbekiston adliya tizimida **blokcheyn texnologiyasidan foydalanish** mumkin bo‘lgan yo‘nalishlarni sanab bering. Qanday afzalliklar beradi?

7. “Adliya – 2030” konsepsiyasida huquqiy xizmatlar bozorini rivojlantirishga alohida urg‘u berilgan. Bu narsa xususiy yuridik xizmatlar uchun qanday imkoniyatlar yaratadi?

8. Sizga topshirilgan yuridik topshiriqda **chatbot yoki SI huquqiy yordam vositasidan** foydalanish imkoniyati bo‘lsa, foydalanasizmi? Nima uchun?

9. O‘zbekistonda huquqiy xizmatlar raqamli platformalar orqali ko‘rsatilayotgani xalq ishonchiga qanday ta‘sir qiladi? Real misollar bilan tahlil qiling.

10. Sizning fikringizcha, “kelajak yuristi” qanday bo‘lishi kerak? Uning kasbiy roli va jamiyatdagi o‘rni qanday o‘zgaradi?

Kadrlar salohiyatini oshirish va ta'lim innovatsiyalari

SAVOLLAR

1. Siz 2030 yilda adliya tizimini qanday ko'rishni istaysiz? Ushbu tasavvurga erishishda bugun qanday shaxsiy hissa qo'shyapsiz?

2. Siz bajarayotgan yuridik xizmatlar aholiga qanchalik tushunarli va qulay? Shaxsan siz xizmat ko'rsatish sifati bo'yicha qanday mezonlarga amal qilasiz?

3. Adliya tizimi raqamlashtirilayotgan bir paytda, siz qanday raqamli ko'nikmalarga ega bo'lishingiz kerak deb o'ylaysiz?

4. "Adliya – 2030" konsepsiyasida nazarda tutilgan yangi boshqaruv va xizmat modellari sizning ish uslubingizni qanday o'zgartiradi?

5. Bugungi faoliyatingizni xalqaro baholash mezonlariga solishtirganda, sizning bo'limingiz qaysi yo'nalishlarda orqada qolmoqda?

6. Siz o'zingizga topshirilgan normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqishda faollik ko'rsatayapsizmi? Yoki faqat topshiriqlar asosida ishlayapsizmi?

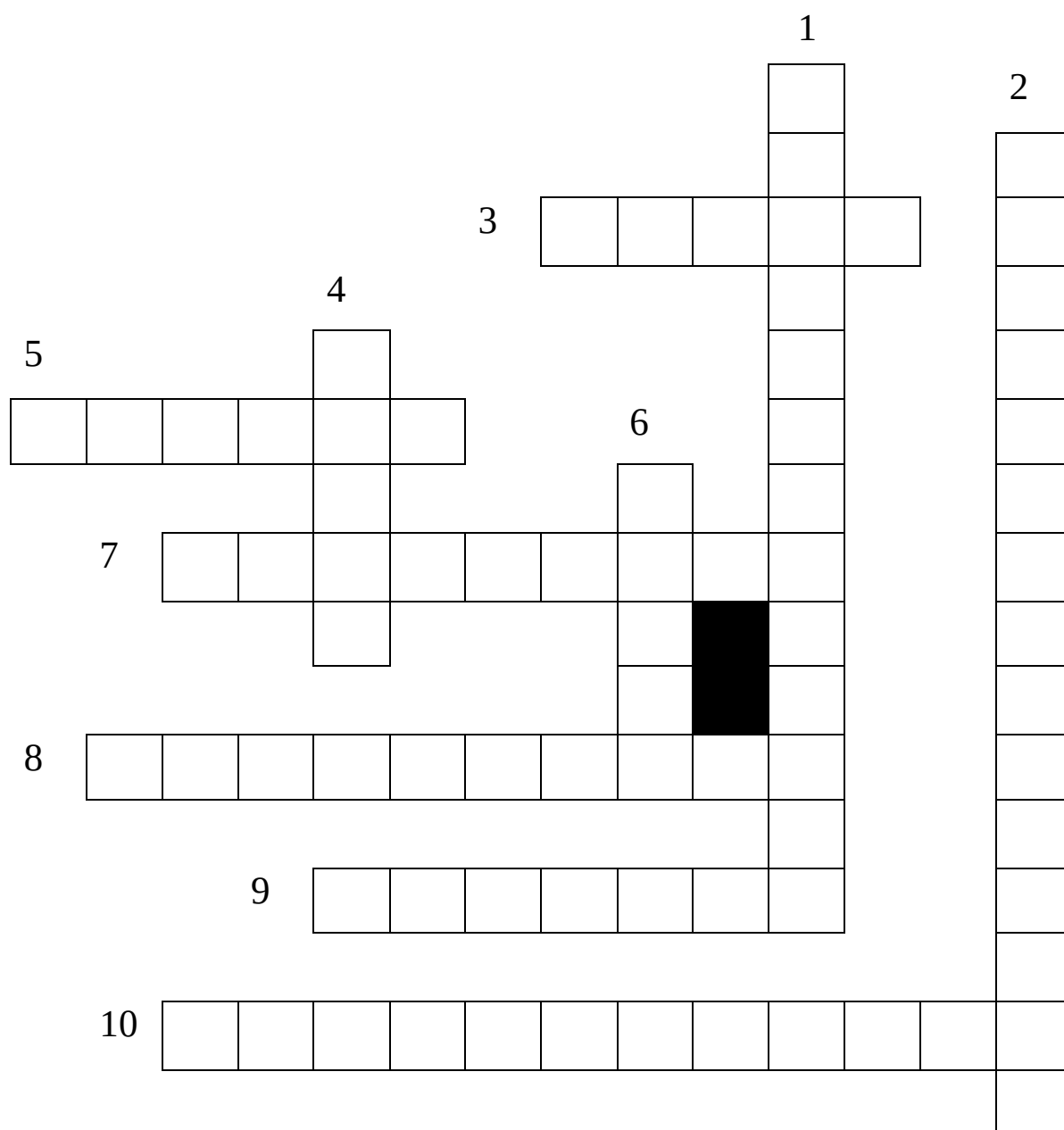
7. Aholining huquqiy savodxonligini oshirishda siz faol ishtirok etayapsizmi? Ushbu faoliyat qanday natija bermoqda?

8. O'zgarayotgan adliya tizimiga qanday takliflaringiz bor? Ularni yetkazish imkoniyatingiz va platformalaringiz bormi?

9. Siz ishlayotgan bo'limda ochiqlik va shaffoflik tamoyillari qanchalik amalga oshirilmoqda? Rejalashtirish va hisobdorlik qanday yuritiladi?

10. O'z bilim va kompetensiyangizni yangilashga harakat qilyapsizmi? Malaka oshirish siz uchun majburiyatmi yoki ehtiyojmi?

Krossvord

Bo'yiga:

1. Adliyaning 2030-yilgacha huquqiy rivojlanish yo'li qanday hujjat shaklida belgilangan?
2. Davlat tashkilotlariga yuridik xizmat ko'rsatish "....." elektron tizimidan foydalangan holda amalga oshiriladi.
3. Raqamli platformalarda ishlovchi avtomatlashtirilgan kod asosidagi shartnoma.... deyiladi.
4. Inson aralashuvisiz, avtomatik javob beruvchi yuridik yordam vositasi?
7. Huquq ijodkorligi sohasida yagona davlat siyosatini yurituvchi vazirlik nomini yozing.

Eniga:

5. SI (sun'iy intellekt) asosida ishlovchi yuridik maslahat tizimi nima?
6. Adliya – 2030" konsepsiyasining asosiy maqsadlaridan biri....?
8. Zamonaviy huquqiy xizmatlarning markazlashtirilgan axborot portali qanday nomlanadi?
9. Fuqarolariga bepul huquqiy yordam ko'rsatadigan tashkilotni nomini yozing.
10. Axborotlarning uzviy zanjirda raqamli asosda saqlanish texnologiyasi bu?

II. ADLIYA 2030 LOYIHASIGA OID ASOSIY QONUN HUJJATLARI MATNI

Ilova

Adliya vazirligi Hay'atining 2024-yil 25-dekabrdagi 21/24-son
qaroriga
1-ilova

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligini 2030-yilga qadar rivojlantirish KONSEPSIYASI

O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy va huquqiy rivojlanishi jarayonida Adliya vazirligi asosiy davlat organlaridan biri sifatida huquqiy barqarorlikni ta'minlash, qonun ustuvorligini qaror toptirish va davlat boshqaruvini takomillashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Ushbu konsepsiya Adliya vazirligining uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini belgilab beradi va tizim faoliyatini zamonaviy talablarga moslashtirishga qaratilgan.

I. NORMA IJODKORLIGI SOHASIDA

Norma ijodkorligini takomillashtirish orqali huquqiy davlat va qonun ustuvorligi mustahkamlanadi, huquqiy bazaning samaradorligini oshirish orqali jamiyatda huquqiy madaniyatni rivojlantirishga samarali ta'sir etish mumkin.

Bugungi kun norma ijodkorligi qonun hujjatlarining ta'sirini baholash, jamoatchilik fikri inobatga olinishi zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Shuning uchun, ushbu sohada **quyidagi ustuvor vazifalar amalga oshiriladi:**

norma ijodkorligining har bir bosqichida maqsadli ko'rsatkichlar (KPI) tizimini joriy qilish orqali ularning amaldagi ta'siri aniq baholanadi;

“aqli tartibga solish” usullari, jumladan “gilotina”dan foydalangan holda qonunchilik hujjatlarining tartibga solish yuki kamaytiriladi hamda “huquqiy tartibga solish” orqali ko'p qatlamli byurokratik talablar yanada soddalashtiriladi;

qonunchilik hujjatlari ijrosini ta'minlashda davlat organlarining vakolat doirasini aniq belgilanadi;

sun'iy intellektni joriy etish orqali normativ-huquqiy hujjat loyihasini huquqiy ekspertizadan o'tkazish jarayonlari soddalashtiriladi, normativ-huquqiy hujjat loyihasi ishlab chiqilishi va qabul qilinishining barcha bosqichlari to'liq raqamlashtiriladi.

Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (2030-yilgacha):

to'g'ridan-to'g'ri amal qiluvchi qonunlar ulushini **60 foizga** yetkazish;

har yili kamida **100 ta** qonun samaradorligini maqsadli ko'rsatkich (KPI) orqali baholash;

“gilotina” usuli orqali amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarning **30 foizini** bekor qilish;

normativ-huquqiy hujjat loyihalarining tartibga solish ta'sirini baholash ko'rsatkichini **100 foizga**, amaldagi qonunchilik hujjatlarinikini **50 foizga** yetkazish.

II. HUQUQ USTUVORLIGI VA INSON HUQUQLARI HIMOYASINI TA'MINLASH SOHASIDA

Huquq ustuvorligini ta'minlash jamiyatda adolat va qonuniylikni qaror toptirishning asosiy yo'nalishi hisoblanadi.

Biroq, amalda huquqni qo'llash amaliyotidagi nomuvofiqliklar va ba'zi vakolatlarning takrorlanishi kabi muammolar mavjud.

Shu sababli huquq ustuvorligi va qonuniylikni ta'minlash, qabul qilinayotgan qonunchilik hujjatlarining ijrosini tashkil etish holatini o'rganish, baholash va aniqlangan kamchiliklarni o'z vaqtida bartaraf etish bo'yicha **quyidagi ustuvor vazifalar amalga oshiriladi:**

tashkilotlarda huquqni qo'llash amaliyoti izchil o'rganib boriladi, uslubiy ko'maklashish orqali qonunchilik hujjatlarini buzmasdan ishlashga erishish choralari ko'riladi;

vazirlik va idoralar, mahalliy hokimliklarning takroriy funksiyalarini bekor qilish, davlat funksiyalarini amalga oshirishda ortiqcha tartib-taomillarni keskin qisqartirish choralari ko'riladi, raqamli boshqaruv texnologiyalarini joriy qilish bo'yicha takliflar va metodik qo'llanmalar ishlab chiqiladi;

har bir mahallada aholining tizimli huquqiy muammolarini hal etishda bepul huquqiy xizmatlar ko'rsatish, raqamli platformalar orqali onlayn huquqiy maslahat va yuridik yordam berish ko'lami kengaytiriladi;

xalqaro tashkilotlar va huquqiy institutlar bilan hamkorlik kuchaytiriladi, xalqaro huquqiy reyting va indekslarda O'zbekistonning o'rnini yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshiriladi;

ayollar, bolalar va imkoniyati cheklangan shaxslarning huquqiy himoyasini kuchaytirish, gender tenglikni mustahkamlashga qaratilgan qonunchilik tashabbuslari ilgari suriladi.

Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (2030-yilgacha):

davlat tashkilotlari faoliyatida aniqlangan huquqiy qoidabuzarliklarning kamida **95 foizi** bartaraf etilishiga erishish;

har yili kamida **200 ta** davlat funksiyasini maqbullashtirish (BPR) bo'yicha taklif ishlab chiqish; har yili aholining kamida **700 mingta** huquqiy muammosini hal etish orqali aholining real huquqiy himoyasini ta'minlash darajasini oshirish;

har yili fuqarolarga kamida **20 mingta** huquqiy (yoki protsessual) hujjat loyihasini tayyorlab berish;

yurisprudensiya sohasidagi xalqaro, mintaqaviy va davlatlararo (ikki tomonlama) tadbirlarda adliya organlari ishtirokini **2,5 baravarga** oshirish.

III. HUQUQIY VA DAVLAT XIZMATLARI KO'RSATISH SOHASIDA

Bugungi kunda huquqiy va davlat xizmatlarini ko'rsatish tartibini soddalashtirish orqali aholiga yanada yaqinlashtirish, sohada raqamlashtirish ishlarini kuchaytirish va ulardan foydalanishning zamonaviy mexanizmlarini qo'llash zarurati vujudga kelmoqda.

Shuningdek, nizolarni hal qilishning muqobil imkoniyatlarini kengaytirish, sudlarda ish hajmini kamaytirish ustuvor vazifalardan biriga aylanib bormoqda.

Bunda mediatsiyani fuqarolar va tadbirkorlarning ishonchiga sazovor bo'ladigan nizolarni hal etuvchi samarali muqobil institutga aylantirish muhim ahamiyatga ega.

Huquqiy va davlat xizmatlarining roli va javobgarligini izchillik bilan kuchaytirish maqsadida **quyidagi ustuvor vazifalar amalga oshiriladi:**

huquqiy va davlat xizmatlarini aholiga yanada yaqinlashtirish maqsadida sayyor tartibda hamda infokiosklar orqali xizmatlar ko'rsatish hajmi oshiriladi;

notarial harakatlar va davlat xizmatlaridan onlayn foydalanish imkoniyatini yanada kengaytirish hisobiga qog'oz shaklidagi hujjatlar keskin qisqartiriladi;

advokatlik faoliyati jozibadorligini yanada oshirish yo'li bilan sohaga yosh malakali kadrlarni keng jalb etish choralari ko'riladi;

nizolarni sudgacha hal etishning muqobil usullarini kengaytirish orqali mediatsiya yanada rivojlantiriladi;

"yagona darcha" tamoyili asosida davlat xizmatlari markazlari orqali ko'rsatiladigan xizmat turlari soni oshiriladi;

davlat xizmatlarini ko'rsatishda sun'iy intellekt imkoniyatlari keng joriy etiladi;

davlat tashkilotlarining funksiyalarini amalga oshirishda nodavlat notijorat tashkilotlarini keng jalb etish choralari ko'riladi;

hududlarda sud ekspertiza turlarini ko'paytirish hisobiga ulardan foydalanish imkoniyati kengaytiriladi; arxiv ishini yuritish sohasida raqamlashtirish jarayonlari yanada kuchaytiriladi hamda arxiv ma'lumotlarini olish tartibi soddalashtiriladi.

Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (2030-yilgacha):

notarial harakatlarni onlayn tarzda amalga oshirilish ulushini **50 foizga** yetkazish;

advokatlar tomonidan ko'rsatiladigan huquqiy xizmat sonini **2 baravarga**

oshirish;

davlat tashkilotlari tomonidan nodavlat notijorat tashkilotlarga ijtimoiy buyurtmalar berilishi hajmini **4 baravarga** oshirish;

aholining davlat xizmatlaridan onlayn foydalanish darajasini **80 foizga** yetkazish;

davlat xizmatlari yagona reyestridagi xizmat turlarini **to'liq davlat xizmatlari markazlari orqali ko'rsatilishiga** erishish;

har yili kamida **800 mingta** sayyor tartibda va infokiosk orqali davlat xizmatlarini ko'rsatish;

nizolarni sudgacha muqobil hal etish ulushini **15 foizga** yetkazish;

sud-ekspertiza xulosalari va mutaxassis fikrlari sonini yillik **50 mingtaga** yetkazish;

raqamlashtirilgan hujjatlarning milliy arxiv fondiga nisbatan ulushini **25 foizga** yetkazish;

IV. HUQUQIY AXBOROTNI TARQATISH VA YURIDIK TA'LIM SIFATINI OSHIRISH SOHASIDA

Huquqiy axborotning to'g'ri va keng tarqatilishi aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini oshirishda asosiy mezonlardan biri hisoblanadi.

Bunda yuridik ta'lim sohasida bilimli va malakali kadrlarni tayyorlash ham muhim ahamiyatga ega.

Shu sababli **quyidagi ustuvor vazifalar amalga oshiriladi:**

huquqiy axborotni yetkazish va huquqiy targ'ibotda ijtimoiy tarmoqlar va OAV imkoniyatidan yanada keng foydalaniladi, targ'ibot materiallari bilan tanishish qamrovini keskin oshirish choralari ko'riladi;

yosh avlod ongiga huquq va burch, halollik va poklik tushunchalari hamda odob-axloq normalari chuqur singdirib boriladi, Konstitutsiyaning muhim jihatlari ularga bolaligidan boshlab o'rgatiladi;

davlat xizmatchilarining huquqiy ongi va huquqiy madaniyati yuksaltirib boriladi, ularda korrupsiya va boshqa huquqbuzarliklarga nisbatan murosasizlik munosabati kuchaytiriladi;

mahallalarda eng dolzarb, aholini qiziqtiradigan va murojaatlarda ko'tarilayotgan muammoli masalalar tahlil qilinib, natijasiga ko'ra manzilli va predmetli huquqiy targ'ibot amalga oshiriladi;

aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish, qonunchilikdagi yangiliklarni tezkor yetkazishda sun'iy intellekt va multimedia imkoniyatlaridan keng foydalaniladi;

huquqiy axborot va ta'lim elektron resurslaridan aholining tez va oson foydalanishi ta'minlanadi;

Toshkent davlat yuridik universitetini nufuzli xalqaro reyting ko'rsatkichlarida yuqori o'rinlarni egallashi uchun kompleks choralar ko'riladi;

zamonaviy innovatsion ta'lim usullarini ko'paytirish orqali huquqshunos kadrlar kontingentining malakasini oshirib borish qamrovi kengaytiriladi.

Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (2030-yilgacha):

ijtimoiy tarmoqlarda tarqatilgan huquqiy targ'ibot materiallari bilan tanishilganligi darajasini **2 baravarga** oshirish;

aholining huquqiy savodxonlik darajasini **70 foizga** yetkazish;

Toshkent davlat yuridik universitetining xalqaro reyting ko'rsatkichlarini yaxshilash orqali (THE yoki QS) **TOP-800** talikka kirishiga erishish;

malakasi oshirilgan huquqshunos mutaxassislar sonini yiliga o'rtacha **32 ming nafarga** yetkazish;

V. INTELLEKTUAL MULK HIMOYASINI TA'MINLASH SOHASIDA

Iqtisodiyotning innovasion va barqaror rivojlanishini ta'minlashda intellektual mulk muhim o'rin tutadi. Intellektual mulk ob'yektlari muhofazasini ta'minlash bilan birga ularni samarali himoya qilish mexanizmlarini yo'lga qo'yish va amalga oshirish hamda bu yo'nalishdagi amaliyotni takomillashtirish davr talabidir.

Shuning uchun, ushbu sohada **quyidagi ustuvor vazifalar amalga oshiriladi:**

jamiyatda intellektual mulkka bo'lgan hurmat xissini shakllantirish va ushbu sohada aholining huquqiy madaniyatini oshirishga qaratilgan kompleks choralar ko'riladi;

intellektual mulk obyektlari yaratilishiga uslubiy ko'maklashiladi, ularni huquqiy muhofaza qilish yo'nalishida ko'rsatiladigan davlat xizmatlari sifati yanada yaxshilanadi;

idoralararo hamkorlik yanada kuchaytirilib, sohaga oid nizolarni sudgacha hal qilish tartibi keng joriy qilinadi;

intellektual mulk obyektlari ta'sirchan huquqiy mexanizm bilan himoya qilinishi ta'minlanadi;

mualliflik va turdosh huquq egalarini daromadini yanada oshirish maqsadida mulkiy huquqlarni jamoaviy asosda boshqaruvchi tashkilotlarga ko'maklashiladi;

sohaga oid xalqaro standartlar implementatsiya qilinadi va xalqaro hamkorlik rivojlantiriladi.

Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (2030-yilgacha):

intellektual mulk obyektlari sonini **100 mingga** yetkazish;

huquqiy himoyasi ta'minlangan intellektual mulk obyektlari sonini **8 mingga** yetkazish.

har yili kamida **1 mingga** savdo nuqtasini "kontrafaktsiz hudud" loyihasidagi ishtirokini ta'minlash.

VI. TIZIMDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MEXANIZMLARINI KENG JORIY ETISH

Vazifa va funksiyalarni samarali bajarish uchun xodimlarning mehnat unumdorligi va kasbiy mahoratini oshirish, ularning ijtimoiy barqarorligini ta'minlash, mehnatni muhofaza qilish tizimini takomillashtirish muhim ahamiyatiga ega hisoblanadi.

Bunda strategik maqsadlarga erishish uchun yuqori malakali xodimlarni tanlash va ishga jalb qilish, ularni ushlab qolish, xodimlarning

salohiyatini ro'yobga chiqarish yuzasidan zarur shart-sharoit yaratishga qaratilgan resurslarni boshqarish tizimini takomillashtirish ustuvor vazifa hisoblanadi.

Ushbu maqsadlarga erishish uchun quyidagi **ustuvor vazifalar** amalga oshiriladi:

tizimni xodimlar uchun jozibador, shaffof va sharaflı maskan hamda tejamkor davlat organiga aylantirish borasida zamonaviy va ilg'or boshqaruv usullari joriy etiladi;

ish o'rinlari va inson resurslarini rejalashtirish asosida nomzodlarni ilg'or shakllar orqali aniqlash, rekruting qilish, tanlash va ishga qabul qilish amalga oshiriladi;

xodimlarni o'qitish va kasbiy rivojlantirish bo'yicha amaldagi tizimning jozibadorligi oshiriladi;

xodimlarning samaradorlik darajasini va ish o'rinlarini to'g'ri baholash, xodimlarga motivatsiya berish va ularni rag'batlantirish uchun moslashuvchan zamonaviy mexanizmlar joriy etiladi;

karyerani rejalashtirish asosida xodimlarni lavozim pog'onalarida o'sib borishida shaffof tizim yo'lga qo'yiladi;

inson resurslarini boshqarish tizimida yagona "xodimlar resursi" asosida yangi hamda o'suvchan mehnat jamoasi shakllantiriladi;

istiqbolli yo'nalishlar va innovasion raqamli o'zgarishlar hamda ichki va tashqi omillar ta'siriga moslashish imkoniyatiga ega yangi inson resurslarini boshqarishning yaxlit tizimi yaratiladi;

resurslarni tejash, samaradorlikni yanada oshirish maqsadida energiya tejamkor texnologiyalardan foydalanish ko'lami kengaytiriladi;

xizmat ko'rsatishda tezkorlikni oshirish, sun'iy intellekt va axborot texnologiyalarini keng joriy etish orqali har bir xizmat xarajatini qisqartirish bo'yicha zarur choralar ko'rib boriladi.

Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (2030-yilgacha):

xodimlarning mamnuniyat indeksi **4,1-5 ball**, qo'nimlilik indeksi **93-97 ball**, kompetensiyani rivojlantirish indeksi **86 ball** ko'rsatkichida barqaror bo'lishini ta'minlash;

tizimda resurslardan oqilona foydalanish orqali tejamkorlikni **42 foizga** yetkazish;

tizimda davlat xizmatlari ko'rsatish bo'yicha rentabellikni **24 foizga** oshirish.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING FARMONI

“O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI TO‘G‘RISIDA

2023-yil 30-aprelda o‘tkazilgan referendumda umumxalq ovoz berish orqali O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi qabul qilinganligi Yangi O‘zbekistonni barpo etishning konstitutsiyaviy asoslarini mustahkamlashga xizmat qildi.

Yangi tahrirdagi Konstitutsiyaga muvofiq o‘tkazilgan prezidentlik saylovi yana bir bor jamiyatimizning siyosiy yetukligi, Yangi O‘zbekistonni barpo etish yo‘lida amalga oshirilayotgan islohotlarni xalqimiz to‘liq qo‘llab-quvvatlaganidan dalolat bermoqda.

Shu bilan birga, yangilangan konstitutsiyaviy-huquqiy sharoitlarda mamlakatimiz taraqqiyotining asosiy yo‘nalishlarini takomillashtirish va amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlarni yangi bosqichga olib chiqish talab etilmoqda.

Xalqimizning erkin va farovon, qudratli Yangi O‘zbekistonni barpo etish bo‘yicha xohish-irodasini ro‘yobga chiqarish, har bir fuqaroga o‘z salohiyatini rivojlantirish uchun barcha imkoniyatlarni yaratish, sog‘lom, bilimli va ma‘naviy barkamol avlodni tarbiyalash, global ishlab chiqarishning muhim bo‘g‘iniga aylangan kuchli iqtisodiyotni shakllantirish, adolat, qonun ustuvorligi, xavfsizlik va barqarorlikni kafolatli ta‘minlash maqsadida:

1. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasini amalga oshirish jarayonida orttirilgan tajriba va jamoatchilik muhokamasi natijalari asosida ishlab chiqilgan “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi 1-ilovaga muvofiq tasdiqlansin.

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasida quyidagi asosiy g‘oyalar aks ettirilganligi inobatga olinsin:

barqaror iqtisodiy o‘sish orqali daromadi o‘rtachadan yuqori bo‘lgan davlatlar qatoridan o‘rin olish;

aholi talablariga va xalqaro standartlarga to‘liq javob beradigan ta‘lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimini tashkil qilish;

aholi uchun qulay ekologik sharoitlarni yaratish;

xalq xizmatidagi adolatli va zamonaviy davlatni barpo etish;

mamlakatning suvereniteti va xavfsizligini kafolatli ta‘minlash.

2. Quyidagilar:

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasini amalga oshirish va uning maqsadli ko‘rsatkichlariga erishish barcha davlat organlari va tashkilotlari faoliyatida eng ustuvor vazifa etib belgilansin hamda bu bo‘yicha ularning birinchi rahbarlariga shaxsiy mas’uliyat yuklansin;

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida belgilangan va amalga oshirilishi davom etayotgan, o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan barcha maqsadlarga erishish va dolzarb vazifalar bajarilishi ta’minlansin.

3. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasini amalga oshirish bo‘yicha Respublika komissiyasi (keyingi o‘rinlarda – Respublika komissiyasi) tarkibi 2-ilovaga muvofiq tasdiqlansin.

Respublika komissiyasi (A. Aripov) zimmasiga:

a) “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining to‘liq, o‘z vaqtida va sifatli bajarilishini tashkil etish, shuningdek, uni amalga oshirish bo‘yicha tegishli yillik dasturlarni tayyorlash va ijrosini muvofiqlashtirish;

b) “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi doirasidagi islohotlar bo‘yicha tadbirlarning aholi tomonidan bildirilgan fikr va tashabbuslar asosida sifatli amalga oshirilishi, belgilangan ko‘rsatkichlarga erishilishini nazorat qilib, natijasi yuzasidan har yarim yilda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentiga axborot kiritilishini ta’minlash;

v) ikki oy muddatda:

Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasining joylarda amalga oshirilishi natijalari tanqidiy o‘rganilishini;

aholi o‘rtasida Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasini amalga oshirish natijalari keng muhokama qilinishi, fuqarolarning mazkur masala bo‘yicha takliflari tizimlashtirilgan holda tahlil etilishini;

o‘tkazilgan o‘rganishlar natijasiga ko‘ra, Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida belgilangan maqsad va vazifalarni ro‘yobga chiqarishga to‘sqinlik qilayotgan tizimli omillarni aniqlash va “O‘zbekiston – 2030” strategiyasini amalga oshirish doirasida ularning oldini olish bo‘yicha aniq choralar ko‘rilishini ta’minlash vazifalari yuklansin.

4. Qoraqalpog‘iston Respublikasi Jo‘qorg‘i Kengesi, viloyatlar va Toshkent shahar xalq deputatlari Kengashlariga “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining hududlar kesimida ijro etilishi yuzasidan vazirlik va idoralar hududiy bo‘linmalari rahbarlarining axborotini har chorakda eshitish va tanqidiy muhokama qilib borish tavsiya etilsin.

5. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi va uni bajarish bo‘yicha amaliy chora-tadbirlar ijrosi, tegishli maqsadli ko‘rsatkichlarga erishilishi va ular doirasida normativ-huquqiy hujjatlar o‘z vaqtida ishlab chiqilishi ustidan nazoratni quyidagi tartibda amalga oshirish belgilansin:

a) Adliya vazirligi Hisob palatasi, “Taraqqiyot strategiyasi” markazi va “Yuksalish” umummilliy harakati bilan birgalikda “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi va uni tegishli yillarda amalga oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar bajarilishini tizimli monitoring qilib, uning natijalarini har oyda Respublika komissiyasiga kiritib boradi;

b) Qoraqalpog‘iston Respublikasi Jo‘qorg‘i Kengesi, viloyatlar, tumanlar va shaharlar xalq deputatlari Kengashlari o‘z hududlarida “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi ijrosining tegishli yillarda hududlar kesimida amalga oshirilishi bo‘yicha har chorakda nazorat tadbirlarini o‘tkazadi;

v) Vazirlar Mahkamasi har oyda “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi amalga oshirilishini Bosh vazir o‘rinbosarlari huzurida tanqidiy ko‘rib chiqishni ta‘minlaydi, har chorakda Hukumat majlislarida muhokama qilib boradi hamda o‘z vaqtida va to‘liq bajarilmagan tadbirlar yuzasidan Hukumat a‘zolariga, shu jumladan vazirlarga nisbatan tegishli choralar ko‘radi hamda har yarim yilda Oliy Majlis Qonunchilik palatasiga “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi amalga oshirilishi yuzasidan hisobot taqdim qiladi.

6. Vazirlar Mahkamasi (A. Aripov) bir oy muddatda:

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasini 2023-2024-yillarda hududlar kesimida amalga oshirish chora-tadbirlari bo‘yicha Hukumat qarorlari qabul qilinishini;

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasidagi yo‘nalish va maqsadlardan kelib chiqqan holda Bosh vazir o‘rinbosarlariga biriktirilgan tarmoq va sohalar kesimida aniq vazifalar belgilanishini ta‘minlasin.

7. Adliya vazirligi mas‘ul vazirlik va idoralar bilan birgalikda “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining sifatli va o‘z vaqtida ishlab chiqilishi, kelishilishi, jamoatchilik muhokamasiga qo‘yilishiga amaliy yordam ko‘rsatib borsin.

8. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi – xalq strategiyasi” shiori ostida belgilangan islohotlarning izchil, sifatli va o‘z vaqtida bajarilishi yuzasidan samarali jamoatchilik nazoratini o‘rnatish maqsadida “Taraqqiyot strategiyasi” markazi:

Raqamli texnologiyalar vazirligi bilan birgalikda ikki hafta muddatda “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi ijrosining ta’minlanish darajasi, unda belgilangan islohotlarning sifatli amalga oshirilishini aholi tomonidan har bir maqsad va undagi ko‘rsatkichlar kesimida baholash, ular yuzasidan o‘z fikrlarini qoldirish va tashabbuslar bildirish imkoniyatini yaratuvchi onlayn portalni ishga tushirsin;

har oyda baholash natijalari va aholidan kelib tushadigan fikr-mulohazalarni umumlashtirib, Respublika komissiyasiga taqdim etib borsin;

2030-yilgacha bo‘lgan davrda barqaror rivojlanish sohasidagi milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirish bo‘yicha muvofiqlashtiruvchi kengash (J. Qo‘chqorov) bilan birgalikda har yili “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining Birlashgan Millatlar Tashkilotining “Barqaror rivojlanish maqsadlari”ga muvofiq amalga oshirilishi bo‘yicha tahlilni jamoatchilik bilan birgalikda o‘tkazish va natijalarini e‘lon qilib borish tizimini yo‘lga qo‘ysin;

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasi va uni tegishli yillarda amalga oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar bajarilishi yakunlariga bag‘ishlangan axborot-tahliliy sharhlarni tayyorlash, ularni xorijiy tillarda e‘lon qilish va keng tarqatishni ta’minlasin.

9. Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi, O‘zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi va O‘zbekiston Milliy axborot agentligi ommaviy axborot vositalari bilan birgalikda muntazam ravishda:

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasida belgilangan maqsad va vazifalarning ommaviy axborot vositalarida, shu jumladan Internet jahon axborot tarmog‘ida va ijtimoiy tarmoqlarda keng sharhlab borilishini hamda uning mazmun-mohiyati jamoatchilikka yetkazilishini;

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning ijrosi va belgilangan maqsadli ko‘rsatkichlarga erishish holati yuzasidan aholiga xolis va to‘liq ma’lumot yetkazilishini ta’minlasin.

10. Mazkur Farmon ijrosini samarali tashkil qilishga mas’ul va shaxsiy javobgar etib vazirlik va idoralar rahbarlari, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Vazirlar Kengashi Raisi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimlari belgilansin.

Mazkur Farmon ijrosini har yarim yilda muhokama qilib borish, ijro uchun mas’ul tashkilotlar faoliyatini muvofiqlashtirish va nazorat qilish Respublika komissiyasi zimmasiga yuklansin.

Amalga oshirilgan chora-tadbirlar to'g'risida har oyda O'zbekiston Respublikasi Prezidentiga axborot kiritib borilsin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. MIRZIYOYEV

Toshkent sh.,

2023-yil 11-sentabr,

PF-158-son

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoniga

1-ILOVA

“O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI

T/r	Maqsad	2030-yilgacha erishiladigan maqsadlarning samaradorlik ko'rsatkichlari
I. HAR BIR INSONGA O‘Z SALOHİYATINI RO‘YOBGA CHIQARISHI UCHUN MUNOSIB SHAROITLARNI YARATISH		
1.1. Ta'lim tizimi islohotlari		
1.	Maktabgacha ta'lim tizimini yangi bosqichga olib chiqish hamda bolalarning to'liq qamrovini ta'minlash.	Bolalarni maktabga tayyorlov guruhlari bilan to'liq qamrab olish. 100 foiz maktabgacha ta'lim tashkilotlarini toza ichimlik suv va zamonaviy sanitariya-gigiyena infratuzilmasi bilan ta'minlash.
2.	Umumiy o'rta ta'lim tizimida "Ta'lim uchun qulay muhit" dasturini amalga oshirish.	Olis va chekka hududlarda joylashgan 715 ta umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'quvchilari uchun bepul avtobuslarni yo'lga qo'yish. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini toza ichimlik suv va zamonaviy sanitariya-gigiyena infratuzilmasi bilan to'liq ta'minlash.
3.	Umumiy o'rta ta'lim tizimini yangi bosqichga olib chiqish.	700 ga yaqin nomdagi yangi darsliklar, mashq daftarlari, pedagoglar uchun metodik qo'llanmalar va mobil ilovalar yaratish. Yangi avlod darsliklari asosida planshetlar uchun 1 000 ta multimedia dasturlarini yaratish. Ta'lim tashkilotlariga har yili 500 nafar "til egalari" bo'lgan xorijiy mutaxassislar ni jalb etish. Barcha umumiy o'rta ta'lim muassasalarida kasb-hunarlariga o'rgatish kurslarini joriy etish. Prezident maktablari va ixtisoslashtirilgan maktablarning ta'lim metodikasini barcha umumiy o'rta ta'lim muassasalarining o'quv jarayonlariga joriy qilish.
4.	Pedagog kadrlar maqomini oshirish, ularning bilimi va malakasini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish.	1 000 nafar tarbiyachi va o'qituvchilarni xorijiy mamlakatlarga malaka oshirish va stajirovkaga yuborish. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari va umumiy o'rta ta'lim muassasalari pedagog xodimlarining o'rtacha ish haqini 2 barobar oshirish. 500 ming nafar maktabgacha ta'lim tashkilotlari va umumiy o'rta ta'lim muassasalari xodimlarining malakasini uzluksiz oshirish.

		Ehtiyoj yuqori bo'lgan yo'nalishlar va olis hududlardagi abituriyentlar uchun pedagogik ta'lim yo'nalishlari bo'yicha kadrlarni to'liq davlat granti asosida tayyorlash tizimini joriy qilish.
5.	Umumiy o'rta ta'limni rivojlantirish uchun xususiy sektorni keng jalb qilish.	Nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari sonini 1 000 taga yetkazish. Kelgusi besh yilda nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari faoliyatini yo'lga qo'yish uchun 1 trillion so'm miqdorida imtiyozli kreditlar ajratish. 2024-yildan boshlab har yili davlat-xususiy sheriklik asosida kamida 100 tadan umumiy o'rta ta'lim muassasalari qurilishi bo'yicha shartnomalar tuzish. Nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida tahsil olayotgan o'quvchilar ulushini 3 barobarga oshirish. Davlat-xususiy sheriklik asosida va xalqaro moliya institutlaridan jalb qilinadigan mablag'lar hisobidan 2 milliard dollarlik umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari tarmog'ini kengaytirish loyihalarini amalga oshirish.
6.	Professional ta'lim tizimini rivojlantirish orqali o'quvchilarni zamonaviy bilim va ko'nikmalarga o'rgatish.	700 ta professional ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va moddiy-texnika bazasini takomillashtirish. 14 ta hududiy professional tayyorgarlik markazlarini tashkil etish, malaka toifasiga ega bo'lgan pedagog kadrlar ulushini 50 foizga , masofaviy yoki aralash shakllarda tashkil etiladigan malaka oshirish kurslari ulushini 30 foizga yetkazish. O'rta bo'g'in mutaxassislarini tayyorlashda davlat grantini axborot texnologiyalari, qurilish, transport va logistika yo'nalishlarida 100 foizga yetkazish.
7.	Oliy ta'lim bilan qamrovni kengaytirish, oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirish.	Yoshlarni oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasini kamida 50 foizga yetkazish. Umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarini oliy ma'lumotli pedagog kadrlar bilan to'liq ta'minlash. 30 ta oliy ta'lim muassasasining ta'lim dasturlarini xalqaro akkreditatsiyadan o'tkazish. "Top-500"ga kiradigan xorijiy universitetlar bilan hamkorlikda kamida 50 ta qo'shma ta'lim dasturi asosida " ikki diplomli tizim "ni joriy etish. 10 ta oliy ta'lim muassasasini dunyoning eng nufuzli " Top-1 000 " oliy ta'lim tashkilotlari reytingiga kiritishga erishish. Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy tadqiqotlar natijadorligini oshirish va ilmiy salohiyatni 70 foizga yetkazish.
8.	Oliy ta'lim muassasalari tashkiliy-boshqaruv faoliyatini takomillashtirish, ularning moddiy-texnik ta'minotini mustahkamlash.	5 ta oliy ta'lim muassasasini milliy tadqiqot oliygohlariga aylantirish. Qo'shimcha 120 ming o'rinli o'quv binolari hamda 150 ming o'rinli talabalar turar joylarini qurish. Kutubxonalarni kamida 1 million ta zamonaviy adabiyotlar bilan to'ldirish va kutubxona fondini to'liq raqamlashtirish.
9.	Fundamental tadqiqotlarni zamon	Fundamental tadqiqotlarni amalga oshirish uchun 3 trillion so'm mablag' ajratish.

	talablaridan kelib chiqib yangi yo'nalishlar bilan boyitish.	Fundamental tadqiqot yo'nalishi bo'yicha 8 ta yetakchi xorijiy ilmiy maktablar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish. Til va adabiyot, tarix, arxeologiya, madaniyat va san'at yo'nalishlaridagi ilmiy dasturlar uchun 2 trillion so'm ajratish.
10.	Iqtisodiyotning eng tez o'sib borayotgan yo'nalishlarida amaliy tadqiqotlarni kuchaytirish, "korxona – oliygoh – ilmiy tashkilot" klaster tizimini joriy etish.	Amaliy tadqiqotlarga Davlat budjetidan 4 trillion so'm mablag' yo'naltirish. Iqtisodiyot tarmoqlarining "drayver" yo'nalishlarida 850 turdagi innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarish. Amaliy tadqiqotlar natijalari asosida 2,5 mingdan ziyod yangi ilmiy ishlanmalar yaratish. Transport va logistika, qishloq xo'jaligida hosildorlik, energetika, biotexnologiya, geologiya va metallni qayta ishlash, mashinasozlik va elektronika yo'nalishlarida 8 ta ilmiy ishlab-chiqarish klasterini tashkil etish.
11.	Yosh tadqiqotchilarning ulushini oshirish, ularning ilmiy izlanishlarini qo'llab-quvvatlash.	40 yoshgacha bo'lgan tadqiqotchilarning ulushini kamida 60 foizga yetkazish, ilmiy tashkilot xodimlarining ish haqini o'rtacha 2 barobarga oshirish. Ilmiy, amaliy, innovatsion va startap loyihalarni moliyalashtirish bo'yicha yillik tanlovlar sonini 20 taga yetkazish. Stajyor-tadqiqotchilik, tayanch doktorantura, doktorantura hamda maqsadli doktorantura kvotalari sonini 5 200 taga yetkazish.
12.	Barcha yo'nalishlarda innovatsion faoliyatni keng joriy etish, ilmiy tadqiqotlarni va innovatsion tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash.	O'zbekiston Global Innovatsion Indeksda Top-50 talik mamlakatlar ro'yxatiga kirishini ta'minlash. Har bir million aholiga to'g'ri keladigan tadqiqotchilar sonini 2 ming nafarga yetkazish. Ichki va tashqi bozorlarda tijoratlashtirish natijasida yaratiladigan yangi innovatsion ishlanmalar sonini 2 baravarga oshirish.
1.2. Aholi salomatligini ta'minlash bo'yicha islohotlar		
13.	Aholining o'rtacha umr davomiyligini oshirish.	O'rtacha umr ko'rish davomiyligini 78 yoshga yetkazish. Tibbiyotga yo'naltiriladigan mablag'lar hajmini 2 barobarga oshirish. Onkologiya, yurak-qon tomir, diabet va nafas yo'llari kasalliklari bo'yicha erta o'limni 2,5 barobar kamaytirish. Sil kasalligi bilan kasallanish darajasini 100 ming aholiga nisbatan hozirgi 34 nafardan keskin kamaytirish.
14.	Aholiga birlamchi tibbiy xizmatlarni yanada yaqinlashtirish.	350 ming nafar diabet va 1,5 million yurak-qon tomir kasalligi bor bemorlarni davolash bilan to'liq qamrab olish. Tibbiy yordamga muhtoj aholining 70 foiz murojaatlarini birlamchi bo'g'inning o'zida hal etishga erishish. Respublikada gemodializ o'rin joylari bilan bemorlarni to'liq qamrab olish.
15.	Bolalar o'rtasidagi irsiy kasalliklarning oldini olish va davolash	Bolalar o'rtasidagi irsiy kasalliklarni 2 barobarga qisqartirish. Chaqaloqlarda irsiy kasalliklar bo'yicha selektiv skrining tekshiruvlar qamrovini kamida 50 foizga oshirish.

	samaradorligini oshirish.	
16.	Onalar va bolalar o'limini qisqartirish, sog'lom bolalikni ta'minlash.	Homiladorlik aniqlangan vaqtdan boshlab tug'uruqdan so'ng 42 kun ichida ayollar, go'daklar va besh yoshgacha bolalar orasidagi o'limni 2 barobarga kamaytirish. Tug'uruq o'rinlari sonini 35 foizga oshirish. 6 – 23 oylik bolalarni mikronutrient kukuni , 2 – 10 yoshdagi bolalarni gelmintoz profilaktikasi bo'yicha maxsus preparatlar , 3 – 15 yoshdagi bolalarni yod preparati , 15 – 35 yoshdagi xotin-qizlarni polivitamin, temir va foliy kislotasi bilan bepul ta'minlash. Bolalar orasidagi yuqumli va yuqumli bo'lmagan kasalliklarni 20 foizga qisqartirish .
17.	Onkologik kasalliklarni erta aniqlash va o'lim ko'rsatkichini kamaytirish.	30 – 69 yoshdagi aholi orasida onkologik kasalliklarni profilaktik ko'riklarda, erta bosqichlarida aniqlab, 5 yillik umr davomiyligi ko'rsatkichlarini 2 barobar oshirish, 1 yilgacha o'lim ko'rsatkichini 2 barobar kamaytirish. 120 ming nafar onkologiyasi bor bemorlarni davolash bilan to'liq qamrab olinishini ta'minlash.
18.	Yuqumli bo'lmagan kasalliklar profilaktikasi samaradorligini oshirish.	Yuqumli bo'lmagan kasalliklarni erta aniqlash darajasini 70 foizga yetkazish. Katta yoshdagi (40 yosh va undan yuqori) aholi orasida qandli diabet va arterial gipertoniya kasalliklarining erta bosqichida aniqlash ko'rsatkichini 2 barobarga oshirish. 30 – 69 yoshdagi aholi orasida har 100 ming aholiga nisbatan yurak-qon-tomir, qandli diabet, surunkali respirator kasalliklaridan o'limni 30 foizga kamaytirish.
19.	Sog'lom va faol keksalikni ta'minlash.	Har yili 55 va undan katta yoshdagi aholini 100 foiz tibbiy profilaktik ko'rikdan o'tkazish va sog'lomlashtirish. Katta yoshdagi (40 yosh va undan yuqori) aholi orasida jismoniy faol aholi ulushini 2 barobar oshirish.
20.	Aholi orasida to'g'ri ovqatlanish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish.	Me'yoridan ortiq tuz iste'mol qiladigan aholi ulushini 32 foizga , yetarlicha jismoniy faollikka ega bo'lmagan aholini 22 foizga , ortiqcha vaznga va semizlikka ega katta yoshdagi aholini tegishincha 32 foiz va 23 foizga qadar kamaytirish. 5 yoshgacha bolalar orasida bo'y o'sishi kechikishi mavjud bo'lganlar, vazn og'irligi yetishmasligi mavjudlar va ortiqcha vazni mavjud ulushini o'rtacha 2 barobarga kamaytirish. Ta'lim va tibbiyot muassasalariga tarkibida transyog', tuz va shakar miqdori ko'p bo'lgan mahsulotlarni olib kirish, tayyorlash, sotilishini 100 foiz cheklash.
21.	Tibbiyot sohasida raqamli texnologiyalarni keng joriy qilish.	Tibbiyot muassasalarini raqamlashtirishni 100 foizga yetkazish.
1.3. Ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish va kambag'allikni qisqartirish bo'yicha islohotlar		
22.	Professional ijtimoiy xizmatlarni ko'rsatish tizimini tubdan takomillashtirish.	Ijtimoiy himoya qilish tizimi bilan muhtojlarning barchasi to'liq qamrab olinishiga erishish. Ijtimoiy xizmatlarni majmuaviy amalga oshirish uchun respublikaning barcha tuman va shaharlarida "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazlari faoliyatini tashkil qilish.

23.	Nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha yangi tizimni yaratish hamda ular uchun qulay va maqbul muhitni yaratish.	Nogironligi bo'lgan muhtoj shaxslarning sifatli va zamonaviy protez-ortopediya buyumlari bilan ta'minlash darajasini 100 foizga yetkazish. Nogironligi bo'lgan shaxslarni munosib ish bilan ta'minlash orqali ular bandligini 2 barobarga oshirish . Nogironligi bo'lgan muhtoj shaxslarni reabilitatsiya xizmatlari bilan to'liq qamrab olish. Nogironligi bo'lgan shaxslar uchun mavjud infratuzilma holatini baholash tizimini joriy qilib, qulay va maqbul muhitni yaratish. "To'siqsiz turizm" dasturi doirasida har bir viloyatdan yiliga 1 000 nafardan nogironligi bo'lgan shaxslarning Samarqand, Buxoro va Xivaga bepul sayohatlarini tashkil qilish.
24.	Bolalarni ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirish.	Jamiyatda bolalarga nisbatan tazyiq va zo'ravonlikka toqatsizlik madaniyatini shakllantirish. Ota-ona qaramog'isiz qolgan bolalarni parvarishlash bo'yicha muqobil noinstitutSIONALLASHGAN shakllarni joriy qilish.
25.	Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash tizimini kuchaytirish, ularning huquq va qonuniy manfaatlarini ta'minlash, ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy faolligini oshirish va gender tenglikni ta'minlash.	Gender tenglikni ta'minlash siyosatini davom ettirish, xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish orqali boshqaruv lavozimlaridagi xotin-qizlar ulushini 30 foizga oshirish. Jamiyatda xotin-qizlarga tazyiq va zo'ravonlikka nisbatan murosasizlik muhitini yaratish, xotin-qizlarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini ta'minlash. "Ayollar daftari" bilan manzilli ishlashning shaffof mexanizmini yaratish, mazkur ishlar bo'yicha jamoatchilik nazoratini o'rnatish.
26.	Nuroniylarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash.	Har yili 1 milliondan ortiq nuroniylar uchun respublika bo'ylab diqqatga sazovor joylar, xususan tarixiy shaharlar, qadimiy obidalar, ziyoratgohlar va yurtimizning so'lim go'shalariga sayohatlar tashkil etish. Nuroniylarni qo'llab-quvvatlash dasturlari doirasida amalga oshiriladigan tadbirlar qamrovini kamida 30 foizgacha oshirish.
27.	Mamlakatda kambag'allik darajasini qisqartirish.	2026-yilga qadar kambag'allikni 2022-yilga nisbatan 2 barobarga , 2030-yilga qadar esa keskin qisqartirish. Kambag'allikka tushish xavfi mavjud 4,5 million aholi daromadini oshirish. Ijtimoiy sheriklik asosida 500 ming malakali mutaxassis tayyorlash.
28.	Aholini daromadli mehnat bilan band qilish, ijtimoiy sug'urta tizimini takomillashtirish.	Mehnatga layoqatli aholini, shu jumladan yoshlar va nogironligi bo'lgan shaxslarni barqaror va samarali bandligini ta'minlash orqali ishsizlik darajasini 7 foizgacha tushirish. Homiladorlik va tug'ish, vaqtincha mehnatga qobiliyatsizlik, ish beruvchi yuridik shaxs tugatilganda va tugatilayotgan korxonaning to'lovlar uchun mablag'lari mavjud bo'lmagan hollarda ishdan bo'shatish nafaqalari, ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar oqibatidagi sug'urta to'lovlarini kafolatlangan ijtimoiy sug'urta tizimi orqali amalga oshirishni tashkil etish .
29.	Fuqarolarni davlat hisobidan kasb-	2 million nafar fuqarolarni kasb-hunar, tadbirkorlik ko'nikmalari va xorijiy tillarga o'qitish.

	hunarga o'qitish, ularning zamonaviy texnika va texnologiyalardan foydalanish bo'yicha kasbiy ko'nikma va malakalarini rivojlantirish.	Kasbga o'qitish markazlarining 1,6 ming nafar o'qituvchilarini xalqaro standartlar asosida malakasini oshirish. Kasb-hunarga o'qitishda xususiy sektor ulushini 30 foizga yetkazish.
1.4. Yoshlarga oid davlat siyosati va sport yo'nalishlaridagi islohotlar		
30.	Yoshlarni zamonaviy kasblar va chet tillariga o'qitish tizimini yaratish.	Yoshlarning zamonaviy kasblar bilan mashg'ul bo'lishini ta'minlash uchun har bir viloyatda 1 tadan "Kreativ park"lar faoliyatini tashkil etish, ularga yiliga kamida 40 ming nafar yoshlarni jalb qilish. Maktab bitiruvchilari kamida 2 ta xorijiy til va 1 ta kasb egallashini ta'minlash.
31.	Yoshlarning intellektual salohiyatini oshirish, ularning ilmiy faoliyatini rag'batlantirish.	Ilmiy va innovatsion faoliyat, intellektual o'yinlar hamda chet tillarini o'rganishga jalb etish orqali kamida 2 million nafar yoshlarning iqtidorini rivojlantirish. Har yili 500 nafar iste'dodli yoshlarni xorijning nufuzli oliygohlariga o'qishga yuborish.
32.	Yoshlarning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish va ishsizlik darajasini kamaytirish.	400 ming nafar yoshlarning bandligini ta'minlash va muammolarini hal etishga erishish. Yoshlarning ishsizlik darajasini 14 foizdan 11 foizga kamaytirish.
33.	Yoshlar o'rtasida IT sohasini yanada ommalashtirish hamda sohada xizmatlar eksportini oshirish.	IT sohasida 300 ming nafar yoshlarni ish bilan ta'minlash. Maktab o'quvchilarini xalqaro IT bozorida talab yuqori bo'lgan zamonaviy kasblarga o'rgatish. "Bir million dasturchi" loyihasini kengaytirish va har yili 15 ming nafar eng iqtidorli yoshlarni nufuzli xalqaro kompaniyalar talablariga mos dasturlar asosida tayyorlash.
34.	Jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanadigan yoshlar qamrovini kengaytirish.	Ommaviy sport tadbirlarini tashkil etish orqali yoshlar qamrovini 8 milliondan oshirish. Sport bilan shug'ullanishga jalb qilingan aholi ulushini 36 foizga yetkazish. Jismoniy tarbiya va ommaviy sport bilan shug'ullanishi uchun kamida 5 mingta mahallada sport maydonchalarini barpo etish.
35.	Respublikada sport bilan professional va doimiy shug'ullanuvchi yoshlar ulushini oshirish.	Sport-ta'lim muassasalarida muntazam shug'ullanuvchi yoshlar sonini 1 million nafarga yetkazish. 130 ming nafarga yaqin yoshlarni sport bilan muntazam shug'ullanishiga imkoniyat yaratish.
36.	Milliy terma jamoalarga yuqori malakali va natijador sportchilarni	2030-yil Dohada (Qatar) bo'lib o'tadigan navbatdagi Osiyo o'yinlarida O'zbekiston sportchilarining umumiy jamoa hisobida kuchli TOP-5 talik davlatlar qatoriga kirishiga erishish. Razryadli va unvonli sportchilar sonini 25 ming nafarga yetkazish. Sport sohasida oliy ma'lumotli xodimlar ulushini 85 foizga yetkazish.

	tayyorlash tizimini takomillashtirish.	Sohani rivojlantirish bo'yicha ilmiy tadqiqot va izlanishlar sonini 140 taga yetkazish.
37.	Olimpiya va paralimpiya harakatini rivojlantirish.	Olimpiya va paralimpiya o'yinlarida kuchli 15 ta mamlakat qatoridan o'rin egallashga erishish.
1.5. Ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash va madaniyat sohasini yangi bosqichga olib chiqish bo'yicha islohotlar		
38.	Jamiyatda ijtimoiy-ma'naviy muhit barqarorligini ta'minlash.	Mafkuraviy xurujlarga qarshi milliy g'oya asosida birgalikda kurashish, oila, maktab va mahalla hamkorligini mustahkamlash va shu asosda ma'naviy tarbiyaning uzviyligini ta'minlash. Maktablarni chinakam ma'naviyat va ma'rifat, madaniyat o'chog'iga aylantirish uchun ta'lim-tarbiyaning interaktiv usullarini joriy qilish. O'zbek xalqining milliy qadriyatlari va ma'naviy merosini asrab-avaylash, keng ommalashtirish hamda rivojlantirish bo'yicha yangi yondashuvlarni joriy qilish. Ilmiy va sotsiologik tadqiqotlar bilan jamiyatda ijtimoiy-ma'naviy muhit barqarorligini ta'minlashning barcha asosiy masalalarini qamrab olishga erishish.
39.	O'zbek va jahon adabiyoti durdonalarini keng ommalashtirish, jamiyatda kitobxonlikni hamda aholiga axborot-kutubxona xizmatini ko'rsatishni rivojlantirish.	Kitobxon yoshlar sonini 5 million nafarga yetkazish. Har yili 100 ta eng yaxshi badiiy asar hamda bolalar va o'smirlarga mo'ljallangan 50 ta badiiy kitoblar yaratish. "O'zbek adabiyoti xazinasidan" ko'p jildlik, "Jahon bolalar adabiyoti durdonalari" 100 jildligini o'zbek tilida nashr qilish. 40 millionga yaqin kitob fondini raqamlashtirish.
40.	Zamonaviy teatr va sirk san'atini har tomonlama rivojlantirish, yuksak badiiy-g'oyaviy saviyaga ega sahna asarlarini yaratish.	40 ta teatr binolarini ta'mirlash va jihozlash. 6 ta yangi teatr binolarini qurish, davlat teatrlariga tomoshabinlarning yillik tashrifini 5 millionga yetkazish. 2 ta yangi qo'g'irchoq teatrlarini tashkil etish. Zamonaviy teatr va sirk san'ati yo'nalishida xalqaro hamkorlikni yangi bosqichga olib chiqish.
41.	O'zbek milliy san'atini targ'ib qilish orqali mamlakatimizning turistik salohiyatini oshirish.	Maqom, baxshichilik, raqs va teatr yo'nalishlarida kamida 10 ta xalqaro festival va anjumanlar o'tkazish. Sohada ta'lim berishga kamida 20 nafar yuqori malakali xorijiy mutaxassislarni jalb qilish.
42.	Madaniy merosni muhofaza qilish, ilmiy o'rganish va ommalashtirish bilan bog'liq	San'atshunoslik instituti, O'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti arxividagi 3 ming tadan ortiq arxiv materialini zamonaviy formatga o'tkazish. Kamida 3 ta noyob nomoddiy madaniy meros namunasini YUNESKOning xalqaro ro'yxatlariga kiritishga erishish.

	faoliyatni yanada takomillashtirish.	30 tadan ortiq nomoddiy madaniy meros elementini chuqur ilmiy tadqiq etish. 158 ta madaniy meros obyektini asrashga doir ishlarni bajarish. Muzeylarga yillik tashrifni 5 millionga yetkazish. 2,5 million muzey ashyosini raqamlashtirish.
43.	Madaniyat tashkilotlari faoliyatini rivojlantirish, ularning moddiy-texnika bazasini yaxshilash va soha xodimlarini qo'llab-quvvatlash, tasviriy va amaliy san'at yo'nalishlarini rivojlantirish.	2024 – 2030-yillarda 432 ta ta'mirtalab madaniyat markazlarida xususiy sektorni jalb qilgan holda qurilish-ta'mirlash va jihozlash ishlarini amalga oshirish. 13 ta bolalar musiqa va san'at maktablarini jihozlash, to'garaklar sonini 7 mingtaga yetkazish. Hududlarning madaniyat va istirohat bog'larida 64 ta zamonaviy yozgi kinoteatrlar va 24 ta buk-kafelar faoliyatini yo'lga qo'yish.
44.	Milliy kinematografiyani rivojlantirish.	Dunyodagi eng ommabop 10 ta internet platformasiga milliy filmlarni joylashtirish. 2024 – 2030-yillarda 50 ta kinoloyihadan iborat davlatchiligimiz rivojining uch ming yildan ziyod tarixini, buyuk ajdodlarimizning ilmiy, madaniy va ma'naviy merosini aks ettiruvchi filmlar turkumini ishlab chiqarish hamda xorijda, xususan kinofestivallar va telekanallarda namoyish etish. Milliy qahramonlar haqida 10 ta multiplikatsion film va seriallar ishlab chiqarish.
II. BARQAROR IQTISODIY O'SISH ORQALI AHOLI FAROVONLIGINI TA'MINLASH		
45.	2030-yilga qadar iqtisodiyot hajmini 2 barobar oshirish va "daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar" qatoriga kirish.	Yalpi ichki mahsulot hajmini 160 milliard dollarga va aholi jon boshiga daromadlarni 4 ming dollarga yetkazish. Makroiqtisodiy barqarorlik hamda iqtisodiy rivojlanishni zarur darajadagi energetika, suv va infratuzilma resurslari bilan ta'minlash . Pul-kredit, fiskal va tashqi savdo siyosatlarini o'zaro muvofiqlashtirish hamda tovar va xizmatlar bozorida raqobat muhitini yaxshilashga qaratilgan tarkibiy islohotlarni davom ettirish orqali 2030-yilga borib yillik inflyatsiyani 5-6 foiz darajasida ta'minlash . Iqtisodiyotda transformatsiya va institutsional islohotlarni izchil davom ettirish , mamlakatda qulay investitsion va ishbilarmonlik muhitini ta'minlash hamda muvozanatlashgan pul-kredit siyosatini amalga oshirish. Davlat qarzining yalpi ichki mahsulotga nisbatini 50 foizdan oshmasligi uchun o'rta muddatlarga mo'ljallangan davlat qarzini boshqarish strategiyasini amalga oshirish. Asosiy kapitalga kiritiladigan investitsiyalar hajmining yillik o'rtacha 7 foiz atrofida o'sishini ta'minlash.
46.	Fiskal barqarorlikni ta'minlash va davlat majburiyatlarini	Konsolidatsiyalashgan budjet taqchilligini 2024-yilda yalpi ichki mahsulotga nisbatan 4 foizdan va kelgusi yillarda 3 foizdan past bo'lgan miqdorda bo'lishini ta'minlash.

	samarali boshqarish.	“Natijaga yo‘naltirilgan budjetlashtirish” amaliyotiga o‘tish. “Yashirin iqtisodiyot”ni qisqartirish orqali soliq bazasini qo‘shimcha kengaytirish imkoniyatidan foydalanish. Markirovkalash va raqamlashtirish tizimi samarasini oshirish va kengaytirish orqali soliq ma‘murchiligi tizimining samaradorligini yanada oshirish. Davlat-xususiy sheriklik asosida amalga oshiriladigan loyihalarni daromadliligi va Davlat budjetiga yukini inobatga olib, ularni tasniflash hamda loyiha yo‘nalishlari bo‘yicha boshqarish tizimini joriy etish.
47.	Mahalliy xomashyo bazasidan samarali foydalanish va ilg‘or texnologiyalarga asoslangan sanoatni rivojlantirish.	Sanoatda ishlab chiqariladigan texnologik mahsulotlar ulushini 25 foizdan 32 foizga yetkazish. Qayta ishlash sanoatida mehnat unumdorligini 2 barobar oshirish. Yuqori daromadli mahsulot uchun zarur bo‘lgan mis ishlab chiqarishni 3,5 barobar, oltin – 1,5 barobar, kumush – 3 barobar, uran – 3 barobar oshirish. Kon zaxiralarini baholashda ilg‘or xalqaro standartlarni keng joriy qilish. Qoraqalpog‘iston Respublikasi, Buxoro, Navoiy, Toshkent va Farg‘ona viloyatlarida yirik kimyo-polimer klasterlarini tashkil etish va yuqori qo‘shilgan qiymatli tayyor mahsulot ishlab chiqarish korxonalarini ishga tushirish. Avtomobilsozlik sohasida raqobat muhitini yaratish va ishlab chiqarish hajmini 1 million donaga yetkazish. Elektrotexnika sanoatida misni qayta ishlash hajmini 300 ming tonnaga oshirish va barcha maishiy texnikani ishlab chiqarishni mahalliyashtirishga 1,5 milliard dollar investitsiya jalb qilish. Tadbirkorlarga “tayyor biznes” shaklida bino berish mexanizmlarini nazarda tutuvchi sanoat ipotekasi tizimini joriy etish. Tog‘-kon metallurgiya, kimyo, elektrotexnika, to‘qimachilik kabi sohalarda ilg‘or muhandislar maktablarining faoliyatini yo‘lga qo‘yish, yirik korxonalarda o‘zlarining kasbga tayyorlash markazlarini tashkil etish. Metallni qayta ishlash, mashinasozlik va elektronika, transport va logistika, qishloq xo‘jaligida hosildorlik yo‘nalishlarida 8 ta ilmiy-ishlab chiqarish klasterini tashkil etish. Elektrotexnika, mashinasozlik, to‘qimachilik, kimyo, qurilish materiallari, metallni qayta ishlash, geologiya, energetika, biotexnologiya, oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash, transport va logistika kabi yo‘nalishlarda “Izlanish va rivojlantirish” (R&D) markazlarini tashkil etish.
48.	Sanoatning “drayver” sohalarini rivojlantirish va hududlarning sanoat salohiyatini to‘liq ishga solish.	Sanoatda qo‘shilgan qiymat hajmini 45 milliard dollarga yetkazish va 2,5 millionta yuqori daromadli ish o‘rinlarini yaratish. Yirik korxonalar tomonidan import o‘rnini bosuvchi mahsulotlarni ishlab chiqarish va hududiy korxonalar bilan kooperatsiya aloqalarini kengaytirish, sanoat kooperatsiyasini yo‘lga qo‘ygan korxonalarni faol rag‘batlantirish tizimini joriy qilish.

		Har bir tumanda zamonaviy texnologik sanoat zonalarini tashkil etish. Respublikaning 60 ming kvadrat kilometr maydonida geologiya-qidiruv ishlarini amalga oshirish. To'qimachilikda ip kalavani qayta ishlash darajasini 100 foizga yetkazish hamda yuqori sifatli matoga talabni qondirish uchun 400 ming tonna sun'iy va aralash tola ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish. Qurilish materiallarini ishlab chiqarish hajmini 2 baravarga ko'paytirish va yangi turdagi energiya tejamkor materiallarini ishlab chiqishni kengaytirish. Farmatsevtika sohasida dori vositalariga ehtiyojni 70 foizga ichki ishlab chiqaruvchilar hisobiga qoplash. Charm-poyabzal sanoatiga 30 dan ortiq nufuzli xorijiy brendlarni jalb qilish hisobiga qo'shilgan qiymatni 5 barobarga oshirish. Mebel mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmini 3 baravarga ko'paytirish.
49.	Mamlakatimizning investitsiyaviy jozibadorligini yanada oshirish va qimmatli qog'ozlar bozorini jadal rivojlantirish.	Mamlakatimizda 250 milliard dollarlik investitsiyalarni o'zlashtirish, jumladan 110 milliard dollar xorijiy investitsiyalar va 30 milliard dollar davlat-xususiy sheriklik doirasidagi investitsiyalarni jalb qilish. Erkin muomaladagi qimmatli qog'ozlar savdolari hajmini 8 milliard dollarga yetkazish. Umumiy qiymati 150 milliard dollarlik 500 dan ziyod strategik ahamiyatiga ega bo'lgan texnologik va infratuzilmaviy loyihalarni amalga oshirish. Hududlarning investitsion reytingini yuritish, har bir hududning imkoniyatlaridan kelib chiqib, uning investorlar uchun jozibadorligini yanada oshirish. Pay va venchur jamg'armalar faoliyatini yo'lga qo'yish orqali portfel investitsiyalar hajmini 2 barobarga oshirish. 40 ta davlat ishtirokidagi korxonalar aksiyalarini "Xalq IPO"siga chiqarish, aholini IPOda qatnashishini rag'batlantirish mexanizmlarini joriy qilish. Chet ellik nominal saqllovchilar hamda kastodian banklarning mahalliy kapital bozorida qatnashishi uchun infratuzilmani yaratish. Barcha iqtisodiy zonalarda zarur infratuzilmadan (yo'l, elektr energiyasi, suv va oqova tizimi) uzluksiz foydalanish imkoniyatlarini yaratish.
50.	Bank tizimida islohotlarni jadallashtirish, bank xizmatlari bozori hajmini oshirish va sohada raqobatni rivojlantirish.	Bank va moliya tizimida yillik kreditlash hajmini 40 milliard dollarga yetkazish, bank omonatlari hajmini 4 barobarga oshirish. Banklarni xususiylashtirish va davlat ixtiyorida 3-4 ta bankni saqlab qolish, bank bozoriga kamida 4 ta yirik nufuzli chet el banklarini jalb qilish. Banklarga xalqaro tan olingan minimal standart va talablarni joriy qilish orqali me'yorlar va nazorat bazalarini takomillashtirish. Kamida 3 ta tijorat banklarida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etish, islom moliyasining qonuniy asoslarini shakllantirish.

		Sudga kiritilgan da'volar bo'yicha kreditlarga oshirilgan foiz va jarima hisoblashni to'xtatish mexanizmlarini joriy qilish.
51.	“Yashil iqtisodiyot”ga o'tish, uning asosi bo'lgan qayta tiklanuvchi energiyadan foydalanish ko'rsatkichlarini keskin oshirish.	Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini 25 ming MVt hamda jami iste'moldagi ulushini 40 foizga yetkazish. Sanoatda “yashil sertifikat”lar bozorini rivojlantirish va “ekologik markirovkalash” amaliyotini joriy qilish. 3 GVt quvvatli 3 ta issiqlik elektr stansiyalarini modernizatsiya qilish orqali tabiiy gaz sarfini kamaytirish. Ko'p qavatli uy-joylardagi xonadonlarning energiya samaradorligi (energoaudit)ni baholash tizimini joriy etish. Shaharlarda jamoat transportini ekologik toza yoqilg'iga o'tkazish. Iqlim o'zgarishi sohasida barcha issiqxona gazlarini qamrab oluvchi monitoring tizimini (MRV) yaratish. Issiqxona gazlarining yalpi ichki mahsulot birligiga nisbatan 2010-yildagi darajadan 30 foizga qisqartirish.
52.	Iqtisodiyot tarmoqlari va aholini zarur energiya resurslari bilan uzluksiz ta'minlash.	Iqtisodiyot tarmoqlari va aholi ehtiyoji uchun yetkazib beriladigan elektr energiya miqdorini 120 milliard kVtga yetkazish. Tabiiy gaz qazib olish hajmini 62 milliard kub metr ga yetkazish. Iqtisodiyot tarmoqlarining energiya samaradorligini 2 barobarga oshirish. Energiya resurslari bozorini tartibga solish bo'yicha mustaqil regulatorni tashkil etish, elektr energiyasini sotib olish, sotish va yetkazib berish funksiyalarini ajratish. Elektr energiyasi va tabiiy gazni taqsimlash, generatsiya qilish va iste'molchiga yetkazish infratuzilmasini modernizatsiya qilish. Uglevodorodlar xom ashyosi zaxiralarini ko'paytirishga qaratilgan geologiya-qidiruv ishlariga xorijiy investorlarni jalb qilish. Barcha turdagi energiya resurslari hisobini yuritishni to'liq raqamlashtirish. O'zbekiston energetika tizimining qo'shni davlatlar energetika tizimlari bilan barqaror ishlashiga erishish.
53.	O'zbekiston Respublikasining global transport-logistika tarmoqlariga integratsiyasini chuqurlashtirish va milliy transport tizimining salohiyatini oshirish.	Respublika hududi orqali tranzit yuklarini tashish hajmini 16 million tonnaga yetkazish. Shimoliy yo'nalishda temiryo'l orqali yuk tashish muddatlarini 40 foizga qisqartirish. Yo'lovchi va yuk tashish xizmatlari hajmini 3 barobar oshirish. Elektrlashgan temiryo'llari ulushini 65 foizga yetkazish. Aviaqatnovlar sonini 4 barobarga oshirish. 56 ming kilometr yo'llarni qurish va ta'mirlash. Temiryo'l, havo yo'llari transportida yo'lovchi va yuk tashish xizmatlari tariflari shakllanishida bozor tamoyillariga o'tish hamda sohaga xususiy va xorijiy operatorlarni jalb qilish. Tuman markazlaridan qishloq aholi punktlarigacha jami 5,5 ming kilometr sement-beton qoplamali yo'llar qurish. Toshkent – Samarqand va Toshkent – Farg'ona vodiysi yo'nalishlarida davlat-xususiy sheriklik asosida avtomobil yo'llarini qurish.

		Shahar va tumanlarni jamoat transporti bilan to'liq qamrab olish, yangi avtobuslar sonini 5 mingga va elektrobuslar sonini 2 mingga yetkazish. Toshkent – Samarqand, Samarqand – Navoiy – Buxoro yo'nalishlarida yangi tezyurar temiryo'llarini qurish, tezyurar poyezdlarda yo'lovchi tashish sonini 2,5 barobar ko'paytirish. Samaradorligi past bo'lgan hududiy aeroportlarni davlat-xususiy sheriklik asosida modernizatsiya qilish va ishonchli boshqaruvga berish. Respublikaning 6 ta yirik aeroportini, shu jumladan davlat-xususiy sheriklik asosida modernizatsiya qilish va xususiy aviakompaniyalar sonini 10 taga yetkazish. Barcha aeroportlarda strategik hamkorlar bilan “Ochiq osmon” rejimini joriy qilish, respublika aviaparkini 100 taga yetkazish.
54.	Qishloq xo'jaligida hosildorlik va rentabellik darajasini keskin oshirish.	Bir gektardan olinadigan o'rtacha daromadni 5 ming dollarga yetkazish. Qishloq xo'jaligi sohasida eksport hajmini yiliga 10 milliard dollarga yetkazish. Agrar sohaga jami 15 milliard dollar investitsiyalarni jalb qilish. Hosildorlik ko'rsatkichlarini paxta bo'yicha o'rtacha 45 – 50 sentnerga, g'alla bo'yicha – 80 – 85 sentnerga yetkazish. Qo'shimcha 300 ming gektar yer maydonini zamonaviy suv tejaydigan texnologiyalarni qo'llash orqali o'zlashtirish va mazkur yerlarda ozuqabop, dorivor, moyli, dukkakli, sholi, g'alla, sabzavot, poliz ekinlari ekish, intensiv bog' va uzumzorlar tashkil etish. Mahalliy sabzavot, poliz, kartoshka urug'lik ta'minotini 50 foizga yetkazish. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash ko'rsatkichining 25 foizdan yuqori bo'lishini ta'minlash. Respublika hududlarida 2,5 million tonna quvvatga ega bo'lgan 100 ta yangi agrologistika markazlari faoliyatini yo'lga qo'yish hamda ularning eksport salohiyatini 1 milliard dollarga yetkazish. Yer munosabatlarini isloh qilish doirasida yer maydonlari ijara huquqini garovga qo'yish mexanizmini joriy qilish. Ko'chatchilik xo'jaliklari reyestrini yuritish va ko'chatlarni sertifikatlash tizimini joriy qilish. Har bir tumanda agrar sohadagi ilm va innovatsiyalar, yangicha yondashuvlar, zamonaviy agrotexnik tadbirlarni amalga oshirishga ko'maklashuvchi markazlarni tashkil qilish. Dehqon va fermer xo'jaliklari hamda klasterlarga barcha subsidiyalarni yagona “Agrosubsidiya” platformasi orqali “bir qadam” tamoyili asosida taqdim etish. Qishloq xo'jaligi mahsulotlari va chorvani sug'urta qilish tizimini isloh qilish, alohida sug'urta jamg'armasini tashkil etish va unga 100 million dollarni jalb qilish, dehqon va fermerlarga sug'urta mukofotining 50 foizini subsidiyalash tizimini joriy qilish. Chorvachilik sohasida ozuqa bazasini mustahkamlash, yaylov yerlardan unumli foydalanishni ta'minlash.

		Pillachilik sohasida klaster tizimi asosida 105 ming gektar yangi tutzorlarni barpo qilish va 1 milliondan ortiq yangi ish o‘rinlarini yaratish.
55.	Milliy iqtisodiyotning eksport salohiyatini kuchaytirish va uning tarkibida qo‘shilgan qiymati yuqori bo‘lgan mahsulotlar ulushini keskin oshirish.	Eksport hajmini 2 barobar oshirish va 45 milliard dollarga yetkazish, eksportchi korxonalar sonini 6,5 mingga yetkazish. Eksport tarkibida tayyor va yarim tayyor mahsulotlar hajmini 3,3 barobar ko‘paytirish, Yevropa davlatlariga GSP+ va boshqa tizimlari doirasida tayyor va texnologik mahsulotlar eksportini kengaytirish. Xalqaro standartlar joriy qilingan korxonalar sonini 10 barobarga oshirish va ular sonini 5 mingga yetkazish. Dunyoning 50 ta nufuzli brendlari bilan maxsus iqtisodiy zonalarni tashkil qilish. “Yangi O‘zbekiston – raqobatbardosh mahsulotlar yurti” g‘oyasi asosida milliy brendlarni xorijiy bozorlarga olib chiqadigan eksportchilarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash.
56.	Monopol sohalarni bozor tamoyillariga izchil o‘tkazish, iqtisodiyotda xususiy sektor ulushini oshirish, tadbirkorlarga erkin faoliyat yuritishi uchun eng qulay sharoitlar yaratish.	Iqtisodiyotda nodavlat sektor ulushini 85 foizga yetkazish, davlat ulushi mavjud 2,3 mingta korxonalar sonini 6 barobarga kamaytirish. Respublikada 17 turdagi davlat monopoliyasini bekor qilish, ushbu sohalarga xususiy sektorni keng jalb qilish, davlat tasarrufida faqat magistral energiya va transport tarmoqlari, davlat boshqaruvi va xavfsizligi bilan bog‘liq sohalarni saqlab qolish. Temiryo‘lda tashish, avtomobil yo‘llarini qurish va boshqarish, gaz va elektr yetkazib berish xizmatlarini xususiy sektorga olib berish. Irrigatsiya, chiqindilarni qayta ishlash, ijtimoiy obyektlarda energetika va issiqlik ta‘minoti tizimini boshqarish kabi davlat monopol sohalarida xususiy sheriklik mexanizmlarini keng joriy etish. Mahalliy tadbirkorlik subyektlariga strategik foydali qazilma konlarini berish amaliyotini kengaytirish, oltin, kumush, rangli metallar, volfram, ko‘mir hamda noruda konlarga berilgan ruxsatnomalar sonini 4 barobar oshirish. Soliq tizimining barqarorligini ta‘minlash maqsadida biznes uchun qo‘shilgan qiymat va foyda soliq stavkalari uch yil davomida oshirilmasligini kafolatlash. Soliq tizimini to‘liq raqamlashtirish, soddalashtirish va barcha tadbirkorlar uchun teng imkoniyatlar yaratish, rasmiy sektor – nolegal faoliyatdan afzal va manfaatli bo‘lishi uchun barcha zarur sharoitlarni ta‘minlash. Kichik va o‘rta biznesning xalqaro bozorlarga chiqishiga imkoniyatlarni kengaytirish, mikro moliyalashtirishni rivojlantirish, innovatsiyalar va startaplarni qo‘llab-quvvatlash hamda yirik biznes bilan kooperatsiyani rivojlantirishning yangi instrumentlarini amaliyotga joriy etish. Oilaviy tadbirkorlik asosida bandlikni ta‘minlashda oddiy “qo‘l mehnati”dan – sanoatlashgan ishlab chiqarish bosqichiga o‘tish,

		uskuna sotib olish uchun imtiyozli kredit miqdorini 100 million so‘mgacha oshirish. Tadbirkorlik subyektlariga barcha xizmatlarni “yagona darcha” tamoyili asosida onlayn portal orqali ko‘rsatish va xizmat ko‘rsatish vaqtini o‘rtacha 3 barobarga qisqartirish.
57.	Raqamli texnologiyalarni rivojlantirgan holda mamlakatni mintaqaviy “IT-HUB”ga aylantirish.	Barcha aholi punktlarini internet bilan to‘liq qamrab olish va uning tezligini 10 barobar oshirish, xalqaro internetga ulanish tezligini 5000 Gbit/s.ga yetkazish, optik tolali aloqa liniyalari va keng polosali ma’lumot uzatish tarmoqlarining qamrovini 100 foizga yetkazish. IT xizmatlar va dasturiy mahsulotlar eksporti hajmini 5 milliard dollarga yetkazish. BMTning Elektron hukumat reytingida top-30 talikka kirishga erishish. IT-park rezidentlari sonini 10 barobar oshirish, ular tomonidan ko‘rsatilgan xizmatlar hajmining yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 2,2 foizga yetkazish va ularda yaratilgan ish o‘rinlari sonini 100 mingtaga yetkazish. IT-parkda xorijiy kompaniyalar uchun “Raqamli texnologiyalar xalqaro markazi”ni tashkil qilish orqali xorijiy kompaniyalar vakolatxonalari sonini 1000 taga yetkazish. Startup loyihalarni IT-parkning akseleratsiya (rivojlantirish) dasturi orqali qo‘llab-quvvatlash yo‘li bilan milliy bozor kapitallashuvini 1 milliard dollarga teng birinchi (Unicorn) startup loyihasini chiqarish. “Raqamli hukumat” dasturi doirasida 300 ta ustuvor loyihalarni ishga tushirish, Toshkent shahri, Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlar markazlarini beshinchi avlod aloqa tarmog‘i bilan qamrab olish. Xalqaro ahamiyatga ega avtomagistral yo‘llarni to‘liq mobil internet bilan ta’minlash.
58.	O‘zbekistonda tashqi va ichki turizmni rivojlantirish uchun keng sharoitlar yaratish orqali sayyohlar sonini oshirish.	Xorijiy turistlar sonini 15 millionga, ichki sayyohlar sonini 25 millionga, ziyosat turizmi bo‘yicha keladigan turistlar sonini 3 million nafarga oshirish. Xususiy investitsiyalarni jalb qilish hisobiga respublikada 30 ta yirik turizm klasterlarini tashkil etish, mehmon o‘rinlari sonini kamida 2 barobarga oshirish, tog‘li hududlarda 25 ta dor yo‘llari qurish, turizm mahallalari sonini 175 taga yetkazish. Turizm xizmatlari eksportini 5 milliard dollarga yetkazish, tibbiyot va ta’lim turizmi eksportini yiliga 1,5 milliard dollarga yetkazish. Xorijiy turistlar uchun barcha xalqaro aeroportlarda respublikadan sotib olingan va rasmiylashtirilgan mahsulotlar uchun “Tax free” tizimini joriy etish. “Ko‘hna tarix durdonalari” milliy dasturini ishlab chiqish hamda uning doirasida madaniy meros obyektlari restavratsiya qilish, yodgorliklarda “ochiq osmon muzey”larini tashkil etish. Mamlakatimiz miqyosida shaharlararo avtobus qatnovini ta’minlaydigan kompaniyalarni tashkil etishni yanada rag‘batlantirish.

		Jami 1 000 dan ziyod elektr quvvatlash stansiyalari, ovqatlanish va hordiq chiqarish, savdo va xizmat ko'rsatish nuqtalarini tashkil qilish.
59.	Hududlarda xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish.	Hududlarda xizmat ko'rsatish va servis sohaslarini rivojlantirish orqali xizmat ko'rsatish hajmini 3 baravarga oshirish. O'rta va yirik shaharlar hamda aholisi 300 mingdan ko'p bo'lgan tumanlarda zamonaviy bozor xizmatlari, IT, ta'lim, tibbiyot, yuridik, san'at, turizm, mehmonxona va umumiy ovqatlanish hamda transport xizmatlarini rivojlantirish. Shaharsozlik loyihalari asosida zaruriy infratuzilmasi mavjud va aholi gavjum bo'lgan ko'chalarning 233 mingta bo'sh yer maydonlarini aukcion savdolariga chiqarish orqali savdo, maishiy, sayilgoh va ko'ngilochar xizmatlarini rivojlantirish. O'rta va yirik shahar markazlarida xizmat ko'rsatishga ixtisoslashgan markaziy ko'chalarni tashkil etish orqali 36 mingta savdo va servis obyektlarini tashkil etish. "Yangi O'zbekiston" massivlarida va xalqaro avtomobil yo'llari bo'yida 6 mingta savdo va servis obyektlarini qurish. Yetakchi loyiha tashkilotlarini jalb qilib, bozorlarni zamonaviy, qulay barcha xavfsizlik talablariga javob beradigan savdo komplekslariga aylantirish.
60.	Hududlarni kompleks rivojlantirish, urbanizatsiya strategiyasini amalga oshirish, aholini arzon uy-joy bilan ta'minlash darajasini oshirish.	Urbanizatsiya darajasini 51 foizdan 60 foizga yetkazish choralarini ko'rish, Samarqand va Namangan shaharlarini "millionlik shaharlar"ga aylantirish, 300 mingdan ko'p bo'lgan shahar va tumanlar sonini 28 taga yetkazish, barcha aholi punktlarining bosh rejalarini ishlab chiqish. Hududlarda 1 million xonadonli uy-joylar qurish, "Yangi O'zbekiston" massivlari sonini 100 taga yetkazib, qo'shimcha 200 mingta oilaga mo'ljallangan uylarni barpo etish, respublikada kamida 140 ming oilaga mo'ljallangan ijtimoiy uylarni barpo etish. Tuman (shahar)larning bosh va master rejalarini 3 ta toifali (renovatsiya, rekonstruksiya va konservatsiya) zonalarga ajratib, soddalashtirilgan tartibda hamda aholi va tadbirkorlar takliflarini inobatga olgan holda ishlab chiqish amaliyotini joriy etish. Xizmat muddatini o'tab bo'lgan massivlar va eskirgan uy-joylarni yangilash maqsadida keng jamoatchilik fikri asosida renovatsiya dasturlarini ishlab chiqish, aholi zich bo'lgan hududlarda "bo'yiga o'stirish" tamoyili asosida ko'p qavatli uy-joylar barpo etish. Joylarda muhandislik-kommunikatsiya va ijtimoiy infratuzilmalarni qurishda hududning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy va demografik rivojlanishini inobatga olgan holda amalga oshirish. Rivojlangan davlatlarning bino-inshootlar bo'yicha qurilish xavfsizligi me'yorlari asosida yangi standartlarni joriy qilish. Qurilishda montaj ishlarini baholash, tekshirish va qabul qilish tizimiga xususiy sektorni keng jalb qilish. Qurilishda o'rta bo'g'in mutaxassislarini tayyorlash tizimini qayta ko'rib chiqib, yiliga 20 ming nafar professional usta tayyorlash.

		Ko‘p kvartirali uylar va boshqa ko‘chmas mulk obyektlarini ulush kiritish asosida qurishni tartibga soluvchi qonuniy asoslarni shakllantirish.
61.	Infratuzilma loyihalarini barqaror va uzoq muddatli moliyalashtirish manbalari bilan ta‘minlash.	Xalqaro moliya institutlari bilan O‘zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini ishlab chiqish jamg‘armasini tashkil etish. “Infratuzilma obligatsiyalari”ni chiqarish amaliyotini yo‘lga qo‘yish. Barcha aholi punktlarini toza ichimlik suv va oqova xizmatlari bilan kafolatli ta‘minlashning moliyaviy mexanizmlarini joriy qilish. Suv ta‘minoti korxonalari laboratoriyalarini ichimlik suv sifatini doimiy monitoring qilish uchun zamonaviy laboratoriya jihozlari va reaktivlar bilan jihozlash. Markazlashgan kanalizatsiya tizimiga ega bo‘lmagan chekka hududlarda mahalliy tozalash inshootlarini tashkil etishni ta‘minlash.
III. SUV RESURLARINI TEJASH VA ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH		
3.1. Suv resurslarini tejash bo‘yicha islohotlar		
62.	Respublikada suvdan oqilona foydalanish madaniyatini va suv ishlatish samaradorligini oshirish.	Suv ishlatish samaradorligini 25 foizga oshirish, qishloq xo‘jaligi ekinlarini sug‘orishda suv tejaydigan texnologiyalar bilan qamrab olingan yerlarning umumiy maydonini 2 mln gektargacha, shu jumladan tomchilab sug‘orish texnologiyasini 600 ming gektargacha yetkazish. Tuproq qoplamali kanallarni beton qoplamaga hamda ichki sug‘orish tarmoqlarining yopiq quvurli sug‘orish tizimlariga o‘tkazish bo‘yicha yetti yillik dastur doirasida irrigatsiya tizimi va sug‘orish tarmoqlarining foydali ish koeffitsiyenti ko‘rsatkichini 0,73 gacha yetkazish. Uzoq muddatga mo‘ljallangan respublikaning suv resurslari balansini ishlab chiqish va uning ustidan doimiy monitoring o‘rnatish tizimini joriy qilish. Suvni qayta ishlash, yetkazish va taqsimlash tizimiga xususiy sektorni jalb etish, dalalarga suv yetkazadigan obyektlarni tadbirkorlar (fermer xo‘jaliklari va klasterlar) boshqaruviga berish. Qo‘shni davlatlar bilan suv resurslarini integrallashgan holda boshqarish, transchegaraviy suv resurslari va davlatlararo suv xo‘jaligi obyektlaridan birgalikda foydalanish masalalarida faol ikki taraflama manfaatli hamkorlikni davom ettirish. Suv tejovchi texnologiyalarni ishlab chiqaruvchi mahalliy korxonalarning yillik quvvatini 300 ming gektarga yetkazish. Barcha ichimlik suv iste‘molchilariga hisoblagichlar o‘rnatishni ta‘minlash. Ichimlik suv sifati, ichimlik suv bilan ta‘minlanganlik darajasi, suv ta‘minoti va kanalizatsiya korxonalari samaradorlik ko‘rsatkichlarini joriy etish.
63.	Qishloq xo‘jaligi sohasida suv resurslaridan	18,7 ming km yoki 66 foizi tuproq o‘zanli bo‘lgan magistral va xo‘jaliklararo kanallarning beton qoplamali ulushini 13,1 ming kmga yoki 46 foizga yetkazish.

	oqilona foydalanishni ta'minlash.	Melioratsiya obyektlarini qurish va rekonstruksiya qilish natijasida sug'oriladigan yer maydonlarida sho'rlangan maydonlarni 1,7 million gektargacha kamaytirish. Irrigatsiya tizimini modernizatsiya qilish va beton qoplamali kanallar ulushini 46 foizgacha yoki 13,2 ming kilometr ga oshirish. Kuchli va o'rta sho'rlangan sug'oriladigan yer maydonlarini 430,0 ming gektargacha , yer osti suv sathi muammoli holatda bo'lgan yer maydonlarini 773,4 ming gektargacha kamaytirish.
64.	Irrigatsiya tizimi va suv tejoychi texnologiyalarni rivojlantirish, soha boshqaruviga xususiy sektor va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini keng joriy etish.	Kamida 100 ta yirik suv xo'jaligi obyektlarida avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimini joriy qilish. Tuyamo'yin suv ombori hajmini qo'shimcha 1 milliard kub metr ga kengaytirib, 1,2 million gektarda suv ta'minotini yaxshilash va ichimlik suv zaxirasini yaratish. Irrigatsiya sohasiga xususiy sektorni jalb qilish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini keng joriy qilish hisobiga xususiy investitsiyalar oqimini ko'paytirish .
65.	"Yashil energiya" texnologiyalarini keng joriy qilish doirasida nasos stansiyalarining elektr energiyasi iste'molini kamaytirish.	Nasos stansiyalaridagi eskirgan 1 069 ta nasos va 1 079 ta elektrodvigatellarni energiya tejamkorlariga almashtirish. Energiya tejamkor qurilmalar o'rnatish, nasos stansiyalarini modernizatsiya qilish, ularning yillik elektr energiyasi iste'molini 30 foizga kamaytirish. Elektr energiyasi va boshqa resurslarni tejaydigan zamonaviy texnologiyalarni keng joriy qilish hisobidan nasos stansiyalarini muqobil energiyaga o'tkazish .
3.2. Atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha islohotlar		
66.	Respublikada ekologik vaziyatni tubdan yaxshilash, inson hayotiga ta'sir o'tkazuvchi ekologik muammolarni bartaraf etish.	Yuqori samaradorlikka ega chang-gaz tozalash uskunalari va lokal suv tozalash inshootlarini o'rnatish hamda mavjudlarini modernizatsiya qilish, 14 ta ekologik toza hudud rejimini joriy qilish. Shaharlar bosh rejalarini tuzishda ular hududining kamida 30 foizini yashil maydonlar tashkil etishi , turar joy binolarini qurishda "yashil maydon" larni aholining soniga mutanosib bo'lishini ta'minlash. Atrof muhitga ta'sir xavfi yuqori daraja (I toifa)dagi obyektlarning ifloslantiruvchi manbalaridan avtomatik ravishda namunalar olish tizimini tatbiq etish. Atrof muhitning ifloslanish darajasini baholash mexanizmlarini takomillashtirish, atrof muhitni kuzatish , uning ifloslanish darajasini prognoz qilish tizimini rivojlantirish. Qarovsiz hayvonlarni identifikatsiyalash va vaksinatsiyalash tizimini joriy qilish, ularni saqlash bilan shug'ullanuvchi 14 ta pitomniklar faoliyatini yo'lga qo'yish. Sanoat oqova suvlari darajasi va sifati to'g'risidagi ma'lumotlarni doimiy ravishda rasmiy veb-saytlarda va ommaviy axborot vositalarida jamoatchilik uchun e'lon qilib borish amaliyotini yo'lga qo'yish.
67.	Ekologik vaziyatni barqarorlashtirishga qaratilgan "Yashil	Har yili 200 million tup daraxt ekib borish va respublikada yashillik darajasini 30 foizga yetkazish, ekiladigan har bir daraxtni parvarish qilish va sug'orish tizimini yaratish.

	makon” umummilliy loyihasini kengaytirish.	1 984 ta yashil bog‘lar barpo etish, shu jumladan 112 ta yirik sanoat korxonasi tomonidan o‘z va tutash hududlarida uch yil davomida 30 million tup ko‘chatdan iborat “yashil belbog‘”lar barpo etish. Barcha davlat idoralari, korxonalar, ta‘lim muassasalari hududlarida “yashil bog‘lari”ni tashkil etish. Toshkent shahrida yashil maydonlar hududini 5 barobar ko‘paytirib, 5 ming gektarga yetkazish. “Yashil makon” umummilliy loyihasi tashabbuslariga mos tarzda respublikaning 10 ta hududida aerobiologik monitoring tizimini yo‘lga qo‘yish. Shahar va tuman markazlarida har 50 – 100 ming aholi uchun “jamoat parklari”ni tashkil etish.
68.	O‘rmonlar maydonini kengaytirish.	Yerlarni eroziyadan va melioratsiya obyektlarini qum ko‘chishidan saqlash uchun 26 200 gektar ihota daraxtzorlarini barpo etish. Respublikada o‘rmon bilan qoplangan maydonlarni 6,1 million gektarga yetkazish, daraxt va buta urug‘lari tayyorlashni 840 tonnaga oshirish. O‘rmon fondining tog‘ va tog‘oldi hududlari plantatsiyalarini barpo qilish, cho‘l hududlarida o‘simliklarni ko‘paytirish, hududlarda himoya o‘rmonzorlarini barpo etish. O‘rmon xo‘jaliklari va milliy tabiat bog‘lari, tog‘li va cho‘l hududlari hamda suv obyektlarining suvni muhofaza qilish zonalarida ekoturizm, tog‘, ov va safari turizmini joriy qilish.
69.	Orolbo‘yi mintaqasida ekologik vaziyatni barqarorlashtirish, Orol dengizi qurishi natijasida yuzaga kelgan ekologik muammolarning salbiy ta‘sirini yumshatish.	Orolbo‘yi mintaqasidagi o‘rmonzorlarni 2,3 million gektarga yetkazish. Orol dengizining qurigan tubida qo‘shimcha 600 ming gektar yashil maydonlarni barpo etib, ularning umumiy hajmini 2,6 million gektarga yoki hududning 80 foiziga yetkazish. “Yashil iqlim” va Global ekologik jamg‘armalarning bioxilma-xillik, iqlim o‘zgarishi va tuproq yemirilishining oldini olishga qaratilgan dasturlari asosida 300 million dollar qiymatidagi loyihalarni amalga oshirish. Xalqaro hamkorlar bilan “Orol dengizi havzasining quyi oqimidagi degradatsiyaga uchragan yerlar holatini yaxshilash” loyihasini amalga oshirish.
70.	Iqlim o‘zgarishi salbiy ta‘sirining oldini olish.	Cho‘llanish, qurg‘oqchilik, chang-qum bo‘ronlari va haroratning ko‘tarilishiga qarshi chora sifatida jami 600 ming gektar maydonda “yashil qoplamalar” – himoya o‘rmonzorlarini barpo etish. Xavfli gidrometeorologik hodisalar to‘g‘risida barvaqt ogohlantirishlar darajasini 100 foizga yetkazish, tog‘ daryolari oqimi prognozlarining ishonchliligi darajasini 98 foizga yetkazish. Qishloq xo‘jaligi ekinlarining rivojlanishi va hosildorligi haqidagi agrometeorologik prognozlarning ishonchlilik darajasini 96 foizga yetkazish. Foydali qazilmalarni qazib olish natijasida buzilgan 6 075 gektar yer maydonlarini rekultivatsiya qilish. Suvsizlik va qurg‘oqchilikka chidamli, har bir hududning iqlimiga mos ekinlar, meva va uzumning yuqori hosildor navlarini yaratish va hosildorlikni 30 – 35 foizga oshirish.

71.	Biologik xilma-xillik ishonchli saqlanishini ta'minlash.	Muhofaza qilinadigan tabiiy hududlarni 12 foizgacha kengaytirish, 2 million gektar hajmda tabiiy yaylovlar va pichanzorlar o'simliklarini biobotanik tekshirishni har yili amalga oshirish. Dorivor va oziq-ovqatbop o'simliklarni yetishtirish va ko'paytirish bo'yicha har yili 25 ming gektar maydonda madaniy plantatsiyalarni tashkil etish. Hayvonot va o'simlik dunyosi obyektlaridan noqonuniy foydalanish ustidan nazoratni kuchaytirish, biologik xilma-xillikka nisbatan aholining ekologik madaniyati va xabardorligi darajasini oshirish. Toshkent, Termiz va Farg'ona davlat hayvonot bog'larida musodara qilingan yovvoyi hayvonlarni vaqtinchalik saqlash, ularni davolash va parvarish qilish bo'yicha reabilitatsiya markazlarini tashkil etish.
72.	Qattiq maishiy chiqindilarni to'plash va olib chiqish xizmatlari sifatini yaxshilash.	Qattiq maishiy chiqindilarni to'plash va olib chiqish xizmatlari bilan qamrab olish darajasini 95 foizga, chiqindilarni qayta ishlash darajasini 6 foizga oshirish. Yoqib, muqobil energiya ishlab chiqariladigan chiqindilar ulushini 35 foizga yetkazish, maishiy chiqindi poligonlarini kamida 50 foizga qisqartirish. "Nol chiqindi" tamoyili asosida maishiy chiqindilarni shaharlardan olib chiqish, qayta ishlash va ulardan ekologik toza energiya va boshqa mahsulot ishlab chiqarish jarayonlarini qamrab olgan ekosanoat zonalarni joriy etish.
73.	Atmosfera havosi ifloslanishining oldini olish, uning tabiiy tarkibini saqlash bo'yicha keskin choralar ko'rish.	Atmosfera chiqarib tashlanayotgan ifloslantiruvchi moddalar miqdorini 10,5 foizga kamaytirish. Atrof-muhitga ta'siri bo'yicha I va II toifaga kiruvchi xo'jalik yurituvchi subyektlardagi ifloslantiruvchi texnologiyalarni to'liq modernizatsiya qilish, 249 ta sanoat korxonalarida lokal oqova tozalash inshootlarini qurish va rekonstruksiya qilish.
IV. QONUN USTUVORLIGINI TA'MINLASH, XALQ XIZMATIDAGI DAVLAT BOSHQARUVINI TASHKIL ETISH		
4.1. Xalq xizmatidagi davlat boshqaruvini tashkil etish va jamoatchilik boshqaruvini takomillashtirish bo'yicha islohotlar		
74.	Aholi farovonligini ta'minlash va hududlarda kundalik masalalarni hal etishda mahallani jamoatchilik hamda davlat organlari o'rtasidagi "tayanch ko'pri"ka aylantirish.	Mahallaning mablag'larini aholining ovozigacha ko'ra, infratuzilma loyihalariga yo'naltirish amaliyotini joriy qilib, mahallalardagi muammolarni hal etish uchun ajratiladigan mablag'lar miqdorini kamida 3 barobar ko'paytirish. Aholi tashabbusi bilan infratuzilmani yaxshilashga ajratiladigan mablag'larni 24 trillion so'mga yetkazish. Mahallalarda 100 dan ortiq davlat xizmatlarini "bir qadam"da ko'rsatishni yo'lga qo'yish. Mahallalarda aholi bilan ishlashga qaratilgan jarayonlarni 100 foiz raqamlashtirib, har bir mahallada "elektron xizmat nuqtalari"ni ishga tushirish.
75.	Mahalliy davlat hokimiyati vakillik organlarini	Hokimlarning mahalliy kengashga rahbarlik qilish amaliyotini to'liq bekor qilib, kengash raisining huquqiy maqomi, asosiy vazifa va funksiyalari hamda javobgarlik doirasini aniq belgilash.

	xalqning chinakam “ovoziga” aylantirish.	Mahalliy kengashlar faoliyatida jamoatchilik ishtiroki uchun zarur sharoitlarni yaratish, fuqarolik jamiyati institutlarini keng jalb qilish, ularning faoliyatini bosqichma-bosqich raqamlashtirish. Mahalliy kengashlarning 300 dan ortiq funksiyalarini qayta ko‘rib chiqib, o‘ziga xos bo‘lmaganini bekor qilish. Mahalliy kengashlar faoliyatiga oid 500 dan ortiq qonunchilik hujjatlarini tizimlashtirish.
76.	Mahalliy davlat hokimiyati ijro organlari faoliyatini transformatsiya qilib, hududiy boshqaruvni “aholi manfaatlariga xizmat qilish” tamoyili asosida yo‘lga qo‘yish.	Viloyat va tuman (shahar) darajasidagi hokimliklar vazifa va funksiyalarining aniq chegarasini belgilash. Mahalliy ijro hokimiyati organlarini demokratik tamoyillar asosida shakllantirish, ularni muddatidan oldin lavozimidan ozod etishning huquqiy asoslarini yaratish. Hokimliklarning hududiy ijro organlari shtat birligi va tuzilmalarini belgilashdagi rolini oshirish, hududlarda amalga oshiriladigan vazifalar (funksiyalar) bo‘yicha “vakolatlar reyestri”ni shakllantirish. Hokimliklar va vazirliklar bo‘linmalarining bir-birini takrorlovchi 70 dan ortiq funksiyalarini optimallashtirish. Hokimliklarga yuklatilgan 500 dan ortiq vazifa orasidan ular faoliyatiga xos bo‘lmaganlarini bekor qilish. Hokimliklar faoliyatiga oid 500 dan ortiq qonunchilik hujjatlarini tizimlashtirish.
77.	Davlat xizmatlarini raqamlashtirishning ko‘lamini kengaytirish orqali aholi uchun “Servis davlat” tizimini joriy qilish, fuqaro va davlat o‘rtasidagi munosabatlarda byurokratik tartibotlarga barham berish.	Elektron shaklda ko‘rsatiladigan davlat xizmatlari ulushini 100 foizgacha yetkazish. Faqat Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali orqali ko‘rsatiladigan xizmatlar ulushini 50 foizgacha yetkazish. Kompozit va proaktiv tarzda ko‘rsatiladigan davlat xizmatlari ulushini kamida 40 taga oshirish. Kamida 300 ta davlat xizmatlarini xususiy sektorga o‘tkazish. Litsenziyalash va ruxsat berish hujjatlarini kamida 20 foizga qisqartirish hamda 50 foizini soddalashtirish. Davlat xizmatlarini ko‘rsatishning 300 taga yaqin tartib-taomillarini soddalashtirish. Davlat xizmatlarini “3 qadam”, “foydalanuvchi uchun moslashtirilgan”, “barchasi bir mobil ilovada” tamoyillari asosida raqamlashtirish. Davlat xizmatlarining 40 foizini xususiy sektorga o‘tkazish va fuqarolarning shaxsiy ishtirokini 2 barobarga qisqartirish. “Elektron hukumat” tizimining yangi bosqichi – “Raqamli hukumat” tizimiga o‘tilib, barcha hujjatlar va munosabatlarning raqamli shaklda bo‘lishini ta‘minlash. Fuqarolarning davlat xizmatlaridan foydalanishi uchun murojaat qilishida ariza yozish, turli shakllarni to‘ldirish kabi ortiqcha formal tartiblarni bekor qilish, davlat idoralari zarur hujjatlarni elektron bazadan o‘zi oladigan tizim yaratish.
78.	Davlat boshqaruvi organlari faoliyatini “Xalq xizmatidagi davlat” tamoyili	Sog‘liqni saqlash, qurilish, transport, ta‘lim sohalarida xususiy sektor ulushini kamida 3 barobar oshirish. Davlat boshqaruvida mavjud bo‘lgan 5 mingga yaqin funksiyani amalga oshirish jarayonlarini 100 foiz raqamlashtirish.

	asosida tashkil etish.	Majburiy talablar yagona elektron reyestriga kiritilgan majburiy talablarni kamida 20 foizga kamaytirish. Davlat boshqaruvini nomarkazlashtirish siyosati doirasida respublika ijro etuvchi hokimiyat organlarining kamida 30 foiz vazifa va funksiyalarini mahalliy ijro organlariga o'tkazish. Davlat organlari rahbarlarining o'zi rahbarlik qilayotgan idora yoki tizim faoliyatida yo'l qo'yilgan jiddiy xato va kamchiliklar uchun siyosiy javobgarligi institutini joriy qilish. Davlat nazorat funksiyalarini fuqarolar hayoti, sog'lig'i va xavfsizligini qat'iy ta'minlashga yo'naltirish.
79.	Yangi O'zbekistonni barpo etishda Oliy Majlis palatalari va siyosiy partiyalar rolini yanada oshirish.	Parlament va uning organlari ish jarayonlarini raqamli transformatsiya qilish, shu jumladan ular tomonidan qarorlar qabul qilish va e'lon qilish jarayonlarini 100 foiz raqamlashtirish. Saylovchilar bilan elektron muloqot qilish, deputat so'rovini elektron tarzda yuborish va nazorat qilish imkoniyatini ta'minlash. Qonunchilikka oid takliflarni kiritish va ko'rib chiqish tartibini joriy qilish. Demokratik islohotlarni chuqurlashtirish va mamlakatni modernizatsiya qilishda siyosiy partiyalarning rolini yanada kuchaytirish maqsadida vakillik organlariga saylovning aralash (majoritar-proporsional) tizimini joriy qilish.
80.	Norma ijodkorligi faoliyatining islohotlar bilan uyg'unligini ta'minlash va davlat huquqiy siyosatining institutsional asoslarini rivojlantirish.	Qonunchilik hujjatlarini maqbullashtirish natijasida tartibga solish yukini kamida 30 foizga qisqartirish. To'g'ridan-to'g'ri amal qiladigan qonunlarni qabul qilish amaliyotini kengaytirish, ularning ulushini kamida 60 foizga yetkazish. Normativ-huquqiy hujjatlar ijrosining samarali monitoringi qamrovini 100 foizga yetkazish. Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining tartibga solish ta'sirini baholash hajmini kamida 2 baravarga oshirish. Huquq tizimi raqobatbardoshligini oshirish, aholi va tadbirkorlik subyektlari uchun qulay bo'lgan sodda va ixcham qonunchilik tizimini yaratish. Idoraviy normativ-huquqiy hujjatlarni qabul qilishning aniq chegaralarini belgilash orqali ularning sonini keskin qisqartirish.
81.	Davlat fuqarolik xizmatini meritokratiya, halollik va professionallik tamoyillari asosida tashkil etish.	Kadrlar bilan ishlash bo'yicha 2 mingdan ortiq tarkibiy tuzilmalar faoliyatini to'liq raqamlashtirish. Davlat fuqarolik xizmatchilarini uzluksiz malaka oshirib borish tizimi bilan qamrab olish darajasini 100 foizga yetkazish. "Davlat fuqarolik xizmati to'g'risida"gi Qonunda nazarda tutilgan davlat fuqarolik xizmati tizimini to'liq ishga tushirish doirasida ushbu tizim bilan 70 dan ziyod davlat organlari qamrab olinishini ta'minlash. Milliy kadrlar zaxirasida rahbarlik lavozimlariga nomzodlar sonini kamida ming nafarga yetkazish. Davlat organlari rahbarlari va ularning o'rinbosarlari faoliyatini jamoatchilik fikri asosida baholash amaliyotini yo'lga qo'yish.
82.	Xalq bilan muloqotni yanada	Davlat organlari va tashkilotlarida murojaatlarni qog'oz shaklida ro'yxatga olish amaliyotini bekor qilish.

	kengaytirish orqali aholi muammolarini aniqlash va hal etish tizimining samaradorligini oshirish.	Barcha davlat organlari va tashkilotlari hamda ularning hududiy bo'linmalariga elektron shaklda, shu jumladan tegishli mobil ilova orqali murojaat qilish imkoniyatini yaratish. Murojaatlarning kamida 80 foizi mahalliy darajada qanoatlanirilishini ta'minlash. Takroriy murojaatlar ulushini kamida 2 barobar qisqartirish. Hududlarda mavjud ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni mahallaning o'zida hal qiladigan xalqchil tizim yaratish. Respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari mansabdor shaxslarining qabullarida masofadan videoaloqa vositasida ishtirok etish imkoniyatlarini 100 foizga yetkazish.
83.	Erkin fuqarolik jamiyatini va ommaviy axborot vositalari faoliyatini yanada rivojlantirish, O'zbekistonni fuqarolik jamiyatini rivojlantirish bo'yicha xabga aylantirish.	Ommaviy axborot vositalarining huquqlarini himoya qilish tizimini takomillashtirib , ularning professional faoliyatiga to'sqinlik qilganlik uchun javobgarlikni kuchaytirish. Ochiqlik siyosatini izchil davom ettirib, fuqarolarning axborot olish, undan foydalanish va tarqatishga bo'lgan huquqlarini amalga oshirishning kafolatli ta'minlash. Ijtimoiy sheriklikda amalga oshiriladigan loyihalar sonini kamida 3 baravarga ko'paytirish. Davlat dasturlarida ishtirok etayotgan nodavlat notijorat-tashkilotlari sonini kamida 80 taga yetkazish.
4.2. Qonun ustuvorligini ta'minlash va sud-huquq tizimidagi islohotlar		
84.	Konstitutsiya va qonunlarning ustuvorligini ta'minlash, inson huquq va erkinliklarining ishonchli himoya qilinishini ta'minlashni sud-huquq islohotlarining bosh mezoniga aylantirish.	Aholi punktlarida ikki va undan ortiq polosali tartibga solinmagan piyodalar o'tish yo'laklarini (tugmali) svetoforlar bilan to'liq jihozlash. Ozodlikdan mahrum qilish jazosini tayinlash amaliyotini 30 foizdan 20 foizga tushirish. Sudlar hamda tergov organlari faoliyatida ayrim protsessual harakatlarni masofadan turib amalga oshirish imkoniyatlarini kamida 2 barobarga oshirish.
85.	Davlat organlari va mansabdor shaxslarning faoliyati ustidan samarali sud nazoratini o'rnatish hamda ma'muriy adliya tizimini yanada rivojlantirish.	Ma'muriy sudlarga bevosita murojaat qilishga to'sqinlik qilayotgan omillarni to'liq bartaraf etish. Sudga qadar bosqichda nizolarni hal qilish samaradorligini 50 foizga oshirish. Sudga qadar hal etilishi mumkin bo'lgan nizolar yuzasidan sudlarga kelib tushadigan ishlar sonini 50 foizga kamaytirish. Ma'muriy tartib-taomillar prinsiplarini yo'l harakatini tartibga soluvchi belgilar va ishoralarga to'liq tatbiq etish.
86.	Sud hokimiyatining mustaqilligini kuchaytirish va	Ma'muriy huquqbuzarliklarga oid ishlarni ko'rib chiqish natijalari ustidan sudlarga yuborilayotgan shikoyatlarning 50 foizini elektron shaklda kelib tushishiga erishish.

	uning faoliyatida ochiqlikni ta'minlash orqali odil sudlovga erishish darajasini oshirish.	Tadbirkorlik subyektlariga nisbatan ko'rilayotgan jinoyat ishlarining 100 foizida himoyachi yoki jamoat himoyachisi ishtirokini ta'minlashga erishish. Sud tizimini boshqarishga sudyalarning o'zini o'zi boshqarish tamoyilini to'laqonli joriy etish hamda sudyalar hamjamiyati organlari tizimini to'liq shakllantirish. Jahon odil sudlov loyihasining Huquq ustuvorligi indeksi bo'yicha 0,64 ballni to'plashga erishish. Boshqaruv sifati indikatorlarining Huquq ustuvorligi yo'nalishi bo'yicha 61,5 ballni to'plashga erishish.
87.	Huquqni muhofaza qiluvchi organlarning faoliyatini inson manfaatlarini, qadriyatini va huquqlarini himoya qilishga yo'naltirish.	Yagona elektron reyestr yaratish orqali jinoyat ishi qo'zg'atilishidan tortib ish yuzasidan hukm chiqarilguniga qadar bo'lgan jarayonni individual raqam va QR kodi orqali kuzatib borish imkoniyatini joriy qilish. Dalillarni to'plash va mustahkamlash faoliyatini zamonaviy texnologiyalar va so'nggi ilmiy yutuqlarni joriy qilish orqali to'liq raqamlashtirish . Sud va boshqa organlarning hujjatlari ijrosini ta'minlash bo'yicha ishlar toifasining kamida 30 foizini xususiy sektor yordamida ijro etishni yo'lga qo'yish. Jiddiy oqibatlar bilan bog'liq yo'l-transport hodisalari sonini kamida 50 foizga kamaytirish. 100 foiz jinoyat ishlari va materiallarning elektron shakldagi nusxasini yuritish va ushbu ishlar bo'yicha elektron hujjat almashinuvini ta'minlash.
88.	Advokatura institutining salohiyatini tubdan oshirish, shuningdek, malakali huquqiy yordam ko'rsatish tizimini rivojlantirish.	Advokatura institutini o'z-o'zini boshqarish tizimiga o'tkazish hamda uning davlat organlari va boshqa tuzilmalardan chinakam mustaqilligini ta'minlash . Advokatlar malakasini oshirishning zamonaviy va xalqaro standartlarga mos keluvchi va muqobillik tamoyiliga asoslangan tizimini joriy etish. Advokatlar sonini kamida 2000 nafarga ko'paytirish. Fuqarolik, ma'muriy va iqtisodiy ishlar bo'yicha advokatlar hamda sudlar, huquqni muhofaza qiluvchi organlar va boshqa davlat organlari o'rtasida elektron hujjatlar almashinuvi darajasini kamida 50 foizga yetkazish.
89.	Korrupsiyaviy omillarni bartaraf etish tizimining samaradorligini oshirish, jamiyatda korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish ishlarini jadal davom ettirish.	"Transparency International" xalqaro tashkiloti tomonidan e'lon qilinadigan Korrupsiyani qabul qilish indeksida kamida 50 pog'onaga ko'tarilishga erishish. Davlat xaridlari to'g'risidagi qonunchilik hujjatlari talablarini buzish holatlarini 2 barobarga kamaytirishga erishish. Davlat xaridlarini to'g'ridan-to'g'ri shartnoma tuzish orqali amalga oshirishda mablag'larni talon-toraj qilish holatlari, tovar va xizmatlarning narxi bozor qiymatidan oshib ketishining oldini olish bo'yicha jamoatchilik nazoratini to'laqonli joriy qilish. 100 foiz normativ-huquqiy hujjatlarning "korrupsiyadan xoli qonunchilik" tamoyili asosida ishlab chiqilishini ta'minlash.
V. "XAVFSIZ VA TINCHLIKSEVAR DAVLAT" TAMOYILIGA ASOSLANGAN SIYOSATNI IZCHIL DAVOM ETTIRISH		
5.1. Ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosat olib borish bo'yicha islohotlar		

90.	Yangi O'zbekiston tashqi siyosatini xalq va davlatning manfaatlaridan kelib chiqqan holda izchil amalga oshirish.	Dunyodagi mavjud murakkab vaziyatda ochiq, pragmatik, faol va yaxshi qo'shnichilik tashqi siyosati olib borilishini izchil davom ettirish. Hamkor mamlakatlar bilan va nufuzli xalqaro tashkilotlar doirasida mintaqaviy va global masalalar bo'yicha muvozanatli va doimiy muloqotlar o'rnatish. Barcha qo'shni davlatlar bilan yaxshi qo'shnichilik va strategik sheriklik munosabatlarini jadal rivojlantirish, siyosiy, iqtisodiy, madaniy va gumanitar yo'nalishlardagi ikki va ko'p tomonlama muzokaralarni muntazam va samarali olib borish.
91.	Markaziy Osiyo mintaqasida amaliy hamkorlikni sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish.	Mintaqada turli ustuvor yo'nalishlar, ayniqsa, ekologiya va tabiatni muhofaza qilish, suv resurslaridan oqilona foydalanish, transport-kommunikatsiya infratuzilmalarini yanada rivojlantirish borasidagi yaqin hamkorlikni kuchaytirish. Markaziy Osiyoda xalqaro huquq va mintaqadagi barcha davlatlar milliy manfaatlarini inobatga olgan holda keng qamrovli strategik sheriklik va ittifoqchilik munosabatlarini chuqurlashtirish. Markaziy Osiyo davlatlari hududida fuqarolar erkin harakati, shuningdek, tovarlar, xizmatlar va kapitalning sun'iy cheklovlersiz aylanishiga bosqichma-bosqich erishish, shuningdek, umumiy sayyohlik makonini shakllantirish ishlarini davom ettirish. Afg'oniston bilan ko'p qirrali va o'zaro foydali munosabatlarni rivojlantirish, uning iqtisodiy tiklanishiga yaqindan ko'maklashish, transport-tranzit salohiyatini ro'yobga chiqarishga hissa qo'shish.
92.	An'anaviy sheriklar bilan o'zaro manfaatli aloqalarni rivojlantirish, xalqaro hamkorlik geografiyasini kengaytirish, global ishlab chiqarish va yetkazib berish zanjirlariga qo'shilish.	Milliy manfaatlarni ilgari surish va himoya qilishda iqtisodiy diplomatiya samaradorligini oshirish va uni faollashtirish. MDH mamlakatlari bilan an'anaviy, keng qamrovli va strategik sheriklik aloqalarini bundan buyon ham samarali kengaytirib borish. Yevropa mamlakatlari bilan savdo-iqtisodiy, moliyaviy, investitsiyaviy va texnologik hamkorlikni rivojlantirish, keng ko'lamli sheriklik va amaliy hamkorlikning huquqiy asoslarini yanada mustahkamlash. Osiyo-Tinch okeani mintaqasidagi davlatlar bilan hamkorlikni kuchaytirish, mintaqa bozorlariga eksport hajmi va nomenklaturasini ko'paytirish hamda mamlakatimizga investitsiyalar oqimini oshirish. Janubiy Osiyo, Yaqin va O'rta Sharq, Afrika mintaqasidagi mamlakatlar bilan mavjud aloqalarni yanada kengaytirish, yangi va istiqbolli yo'nalishlarda o'zaro manfaatli hamkorlikni yo'lga qo'yish, keng mintaqalarni bog'lovchi va O'zbekistonni jahon bozoriga chiqishiga imkon yaratuvchi transport-logistika yo'laklarini shakllantirish. Amerika mamlakatlari, xususan, AQSH bilan yangi davrda strategik sheriklik va har tomonlama hamkorlik aloqalarini tobora kengaytirish, investitsiya, eksport va ilg'or texnologiyalar sohalaridagi aloqalarni kuchaytirish.
93.	Jahon savdo tashkilotiga to'laqonli a'zo bo'lish.	Milliy qonunchilikni va huquqni qo'llash amaliyotini Jahon savdo tashkilotining qoida, me'yor va bitimlariga moslashtirish. Yiliga kamida 10 ta xorijiy davlat bilan bozorga kirish muzokaralarini yakunlash.

		Jahon savdo tashkilotiga a'zo davlatlar bilan bozorlarga kirish bo'yicha muzokaralarni tizimli olib borish va a'zo bo'lish jarayonini samarali yakuniga yetkazish.
94.	Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlarni qo'llab-quvvatlash, ular bilan doimiy muloqot tizimini joriy etish.	Vatandoshlar tomonidan tashkil etilgan jamoat birlashmalari faoliyatini har tomonlama rag'batlantirish va ularning sonini 300 taga yetkazish. O'zbek tili va adabiyoti, tarix, madaniyat, san'at va hunarmandchilik yo'nalishidagi oliygohlarda xorijdagi vatandoshlar uchun 200 ta grant ajratish. Vatandoshlar ishtirokida tibbiyot, ta'lim va ilm-fan sohalarida 100 ta loyihani amalga oshirish. Vatandoshlar jamoat birlashmalariga yetkazib beriladigan badiiy adabiyotlar sonini 100 mingga oshirish.
95.	Tashqi mehnat migratsiyasi tizimini takomillashtirish, xorijda mehnat faoliyatini yuritayotgan fuqarolarga har tomonlama ko'mak ko'rsatish.	Ishga joylashtirish bo'yicha xorijiy davlatlar bilan kelishuvlar sonini 30 taga oshirish. Fuqarolarni xorijiy hamkorlar bilan birgalikda davlat-xususiy sheriklik shartlari asosida kasb-hunarga va chet tillariga o'qitish doirasida 2 mingta xorijiy kompaniyalar bilan kasbga o'qitish va ish bilan ta'minlash tizimini tashkil etish. Mehnat migratsiyasidan qaytib kelgan shaxslarni reintegratsiya qilish , shu jumladan, ularning bandligini ta'minlash, kasbiy malakasini oshirish va tadbirkorlik tashabbuslarini rag'batlantirish. Noqonuniy tashqi mehnat migratsiyasi va odam savdosiga qarshi kurashish sohasida xalqaro hamkorlikni yanada rivojlantirish.
5.2. Mamlakatimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish bo'yicha islohotlar		
96.	Fuqarolarning axborotni erkin izlash, olish va tarqatishga doir huquqlarini amalga oshirish kafolatlarini yanada kuchaytirish.	Milliy axborot maydonida qonunchilikka rioya etilishini ta'minlash , axborotdan foydalanish madaniyatini yuksaltirish hamda aholini yot va destruktiv ma'lumotlar ta'siridan himoya qilish, radikallashtirishning oldini olish. Internet jahon axborot tarmog'idan to'siqlarsiz foydalanish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, milliy internet makonida kiberxavfsizlikni ta'minlash hamda fuqarolarning internetdan foydalanish borasidagi savodxonligini oshirish .
97.	Jahonda sodir bo'layotgan murakkab global jarayonlarni inobatga olgan holda Qurolli Kuchlarning qudrati, mamlakatning mudofaa qobiliyati va harbiy salohiyatini yanada oshirish.	Qurolli Kuchlarning raqamli salohiyatini oshirish va axborot xavfsizligini ta'minlash, harbiy xizmatchilarning zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish borasidagi bilim va ko'nikmalarini oshirish. Qo'shinlarning jangovar ruhi va salohiyatini yuksaltirish , zamonaviy jang va harbiy mojarolar hamda xorijiy armiyalarning ilg'or tajribasini o'rganish asosida qo'shinlarning jangovar shayligi va mahoratini rivojlantirish. Qurolli Kuchlar kuch tuzilmalari bilan hamkorlikni kuchaytirish, birgalikdagi harakatlarning samaradorligi va muvofiqlashganlik darajasini oshirish. Yuqori malakali harbiy kadrlarni tayyorlash tizimini muntazam ravishda takomillashtirib borish, o'quv jarayonlariga harbiy tayyorgarlikning zamonaviy usullarini keng joriy etish.

98.	Favqulodda vaziyatlar va global iqlim o'zgarishi bilan bog'liq aholi hayotiga xavf soluvchi ofatlarning oldini olish.	Xalqaro seysmik kuzatuvlar global tizimi bilan integratsiyalashuv asosida Respublikada kuchli zilzilalar haqida barvaqt ogohlantirish milliy tizimini joriy qilish. Suv omborlari va boshqa xavf darajasi yuqori bo'lgan obyektlarda favqulodda vaziyatlar monitoringi va ularni oldindan prognoz qilish tizimini yaratish. Yagona global xavfsizlikni ta'minlash, favqulodda vaziyatlarda harakatlanish salohiyatini kuchaytirish va mintaqaning barcha davlatlari bilan tezkor axborot almashish, qo'shma o'quv mashg'ulot o'tkazish kabi yo'nalishlarda hamkorlikni chuqurlashtirish.
99.	Chegaralar xavfsizligini mustahkamlash.	Davlat chegarasini qo'riqlash tizimiga zamonaviy texnologiyalar, kommunikatsiya vositalari va texnik (muhandislik) inshootlari keng joriy qilish. Davlat chegarasi xavfsizligini ta'minlash jarayonini sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalangan holda yanada avtomatlashtirish. Chegara buzuvchilari harakatlarini sustlashtirish va qiyinlashtirish jihatdan jihozlanganlik darajasini oshirish.
100.	Jamiyatda millatlararo totuvlik muhitini mustahkamlash va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalarini rivojlantirish.	"Yosh kitobxon" tanlovini qo'shimcha ravishda 6 ta tilda (qoraqalpoq, tojik, qozoq, rus, qirg'iz va turkman) o'tkazish. Ta'lim xorijiy tillarda olib borilayotgan maktablardagi badiiy adabiyotlar fondini 2 baravarga oshirish. Millatlararo munosabatlar sohasida ilmiy-ommabop maqolalar sonini 3 baravarga oshirish. Do'stlik jamiyatlari sonini 60 taga yetkazish hamda birodarlashgan shaharlar sonini 2 baravarga oshirish.

QAYD UCHUN

M.O. YOQUBJONOV

ADLIYA – 2030

O‘quv-uslubiy qo‘llanma

Toshkent – 2025